

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ תולדות ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד | השפעת הצדיק
על סביבותיו
מילתא חדת"א

יב | קדושת שבת
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יא | האמונה והביטחון הן חומת
שמירה משליטת היצר הרע
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובזרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

הזהר... הלאה הדברים שנאמרו לדוד | המפכיר שפלות עצמו חשוב מהמפכיר מעלתו ה
 פרי צדיק | קשיחה עצמו כאלו נפשו מוכנה לצאת מגופו יסלקו ממנו המחשבות
 הגשמיות... הנהגת הרה"ק מברדיטשוב לקרב אחרים יותר מתלמידיו... ה
 ישמח ישראל | היהודי הקדוש היה נפרד בכל יום לפני התפלה... ה
 שפתי צדיק | יש להאמין שהקב"ה שומע מזד כל תפלה... ו
 אמרי פינתס | אחר תפלה טובה יש לזהר מלדבר דברים בטלים... ו
 תפארת שלמה | על האדם להיות קבוע בכל היום בעבודת הבורא כבשעת
 התפלה ולא הפכפף... ו
 אוהב ישראל | אין להתנאש מלהתאמץ בתפלה גם כשרואים שנגזרו גזרות... ו
 ערבי נחל | כיצד יתכן שנוי רצון לפניו יתברר על ידי התפלה... ו
 עירון קדישין | הטעם שיצחק נענה מפני שהתפלל בשמחה ולא בכביה
 ונעצבות... ז
 פדה נפשי | תפלתו של יצחק התקבלה בזכות שהיה בנו של אברהם... ז
 זכרון אהרן | יראת רבקה שמא בנה יהיה רשע בסוף ימיו... ז
 החותמת והפתילים | אח קטן תלמיד חכם עדיף מאח גדול עם הארץ... ז
 פני מבין | רמז התבון והמלח למחזיקי תורה... ח
 לחמי תודה | כחו של היצר הרע על ידי שמיעת האדם לפתויו... ח
 צלוחת דאברהם | פיון שהלך עשו להביא מהגזל נעשה עת מכשר לסבב את
 הברכות על יעקב אבינו... ח
 פרי עץ | בקשת יצחק מעשו שיבדל בלשון רכה... ח
 בנין שלמה | בגדי עשו הגדולים היו ראויים בדרך נס ליעקב... ט
 ספר החיים | פאשר חכמת הסופרים תסרח אין הידים ידי עשו... ט
 גלילי זהב | שתי ירדות טל לצרף פסוי המן... ט
 ויאמר שאול | אף על פי שנתברר יעקב בכל הברכות לא נתגאה בלבו... ט
 אשי ישראל | שגאת וקנאת פלשתים... ט
 אנף יפה | קטרוג השטן בשעת המחלקת... ט
 נחלת אברהם | מחלקת אחת דוחה מאה פרנסות... ט
 קרבן העני | סגלת השלום והאחודות לפרנסה... י
 מעשי צדיקים... י
 ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה... יג

אוצר פניני החסידות
 שארית ישראל | האמונה והבטחון הן חומת שמירה משליטת היצר הרע א
 לקוטי הלכות | עקר למדוד של יעקב אבינו היה באמונה הקדושה... א
 שבט מיהודה | גם בעת תגברת הדיינו יחזק ויחיה עצמו באמונה ובטחון כאלו
 טוב לו גם עתה... א
 לקטי אמרי קדש | הרשעים שונאים את הבוטחים בה' וביותר בראותם שהבוטח
 מצליח בדרךיו... א
 ארון עדות | אין לאדם מכח ידו כלום שהכל נתן לו משמים... א
 אמרי אמת | אמונה בהשגחה פרטית מררזת את ההכנה הטבעית... א
 פתוחי חותם | יצחק רומז לצדיק ורבקה רומזת לתורה... ב
 מטע אהלים | באור ענין אהבת יצחק לעשו על פי משל נפלא... ב
 מאורי אור | עצה היאך לדחות את דברי עולם הזה... ג
 לקוטי שיחות | גדל ההזירות מלשון הרע... ג
 תולדות אדם | באור הפסוק על פי שיח שרפי קדש בין היהודי הקדוש זיע"א
 ורבי בונם מפרשיטקא זיע"א... ג
 נעם אלימלך | השכינה הקדושה הפצה לברך את עם ישראל בהצלחה בעניני
 העולם הזה... ג
 תפארת שלמה | השכינה משלימה ומתקנת המצות להקריבם לפני ה'
 תולדות יצחק בן לוי | ריח בגדיו - ריח בוגדיו | מעלת בעלי תשובה... ד
 אמרי פינתס | פונות ראש השנה בפרשת תולדות... ד
 דגל מחנה אפרים | ענין הבארות - אורות וסודות עליונים... ד
 חיים וחסד | חפירת הבארות - התעמקות שכלית... ד
 אמרי אמת | השלכת הטבע והגשמיות ומציאת האמונה... ד
 נעם אלימלך | גם בגלות אפשר להגיע שמחה וחדנה דקדושה... ד
 אהל ישכר | רמז להתאספות וסעודות מרעים... ה
 שם משמואל | מעלת כנוס עשרה מישראל... ה
 מגיד דבריו ליעקב | מיד שמסיח דעת מתורה ומצוות נכנס היצר... ה
 מאמר מרדכי | יש להתחיל בעבודת ה' בצעירותו... ה
 אור לשמים | שמחת נשואין משפיע פרנסה... ה
 דברי ישראל | על כל פנים בביהמ"ד יש לשפח מהעסקים... ה
 שפת אמת | סוחר צריך לקבל על תורה בשבת... ה
 תפארת שלמה | הצדיקים רבב קדשתם אינם מסגלים להביט בעניני העולם

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת תולדות

חומת אמונה ובטחון

שארית ישראל

רבי ישראל דב בער מוילעדיניק זיע"א

האמונה והבטחון הן חומת שמירה משליטת היצר הרע

יהי עשו איש ידע ציד איש שדה (כו). הפרוש הוא, מפני מה יודע היצר הרע לצוד את האדם, מפני שהוא 'איש שדה', איש הפקר, שאינו מסובב בשום חומה לא בטחון ולא אמונת הצדיקים. ויעקב איש תם, מפני מה הוא תם, שאין היצר הרע שולט בו, מפני שהוא יושב אהלים, שהוא מסובב בכמה חומות, בטחון, ואמונת ה', ואמונת הצדיקים, וכיוצא (ליקוטים לשער ההתקשרות):

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

עקר למודו של יעקב אבינו היה באמונה הקדושה

היה יעקב איש תם יושב אהלים. וכל הישיבה של יעקב אבינו שלמד בשיבה עם בניו ותלמידיו כמו שאמרו רז"ל, הכל היה בהלמוד של האמונה הקדושה. כי המצות עדין לא נתנו, ועקר למודם היה בענין האמונה הקדושה, לבטל העבודה זרה והכפירות ולהמשיך ולטע ולקבץ בלב כל אחד ואחד האמונה הקדושה בשלמות (הלכות הפקר וכספי הגר ה"ד):

שיבת מיהודה

רבי אברהם אייגר מליובלין זיע"א

גם בעת תגברת הדינין יחזק ויחיה עצמו באמונה ובטחון כאלו טוב לו גם עתה

ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב (כו ט). פירש רש"י, כי טעם הגדי כטעם הצבי. והוא דבר פלא. כאשר זכינו לשמע מפה קדוש כבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי זצוקלה"ה, כמה פעמים בחג הסוכות באושפיזא דיצחק, שהזכיר בשם רבנו הקדוש מפרשיסחא זיע"א שאמר בחכמתו הקדושה, ששם צבי, הוא אושפיזא דיצחק, כי טעם הגדי כטעם הצבי. ואמר, כי דבר חכמה היא.

ויראה לומר, כי גדי רומז לטוב, כי הוא מספר טו"ב. והינו, על התגלות

הטוב לעיני האדם בעת טוב לו. וצבי, רומז על הטוב הנסתר ומכסה מעיני האדם. כשהוא חס ושלום בעת צרה, וישועה רחקה ממנו, בלי מצא דרך לפניו באיזה אופן יוכל להושע, שגם אז יתחזק ויתאמץ לבו באמונה שלמה. שהוא שער הבטחון, לבטח בשם ה' שהוא יתברך רב להושיע למעלה מהשגה, על זה רומז צב"י, ראשי תיבות, צדיק באמונתו יחיה, [שהראשי תיבות גם כן בגימטריא 'אמונה'].

ואלה הם המטעמים, דהינו, הטעמים אשר אהב יצחק, שהוא שרש הגבורות והדינין דקדושה, שגם בעת שהאדם הוא בהנהגת תגברת הדינין בעת צר לו חס ושלום, ונצרך להיות בבחינת צדיק באמונתו יחיה, שיחזק ויחיה עצמו באמונה ובטחון, כאלו טוב לו גם עתה. ויטעם גם אז טעם הגדי. וב' טעמים האלו, יהיו שוים אצלו לטובה. ובפרט איש ששמו יהושע צבי. וזה, ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב:

לקט אמרי קדש

רבי שר שלום מבעלזא זיע"א

הרשעים שונאים את הבוטים בה' ויותר בראותם שהבוטח מצליח בדרךיו

ויאמר אלהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שונאתם אתי ותשלחוני מאתכם, ויאמרו ראו ראינו כי הנה ה' עמך וגו' (כו כז-כח).

ויש להבין פיונת תשובתם ראו ראינו כי הנה ה' עמך, כי הרי הטענה היתה למה באו אליו אחר ששונאים אותו, ומה תרצו לו על כך.

אמר כבוד קדשת מרן מהר"ש זיע"א, בהקדים באור הפסוק רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו, וקשה בפסוק זה על שה'אנתחא' נמצא תחת המלה 'בה', כי לפי פשוט הפננה בפסוק היתה צריכה לבא תחת המלה 'לרשע'.

אלא הפננה כן, רבים מכאובים לרשע, ומה הם המכאובים, והבוטח בה', שיש מי שבוטח בה', ועוד יותר יאב לו כשהוא רואה 'חסד יסובבנו', שהבוטח בה' מצליח בדרךיו.

וזה שהשיבו ליצחק על סבת השנאה

ששנאו אותו 'כי ראו ראינו כי הנה ה' עמך', כי הנך בוטח בה', ועוד זאת כי גם הצליח דרכך, ועל כך שנאו אותו:

ארון עדות

רבי שניא אייר מביאליברויג זיע"א

אין לאדם מפת ידו כלום שהכל נתן לו משמים

הקל קול יעקב והידיים ידי עשו (כו כב). ששעו הרשע תלה הכל בידיו, כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה ומחמת זה התגאה בעשרו, כי חשב עצמו לחכם וחרוץ.

אבל יעקב ידע שהוא בכחו לא פעל מאומה, ותלה הכל רק בקולו שהתפלל לה' ונתן לו, וממילא יותר שהיה הקדוש ברוך הוא משפיע לו, יותר הקטין את עצמו. כמו שאומר קטנתי מכל החסדים.

ולא רק בעניני עולם הזה, אלא אפלו במעשי המצות גם כן מסר הכל לשמים ולא החזיק טובה לעצמו. למשל אם נתן צדקה, היה חושב בדעתו מה עשיתי בזה, וכי משלי נתתי, הלא אני שלי שלו הוא, ואף משלו נתתי.

וכן כשהתפלל במסירות נפש, היה חושב ואומר וכי הנפש שלי הוא, הלא לה' הוא. וכן בכל מצוה ועבודה. ואף האמונה הגדולה והבטחון שהיה לו תלה גם כן בה', שאף הוא הסיר לב האבן מקרבו ונתן לו לב בשר, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו לא היה יכול לו (פרי וישלח עמ' מ:)

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

אמונה בהשגחה פרטית מזרזת את ההנקה הטבעית

'מה' זה מהרהר למצא בני' (כו ס). אצל ציד מה שיך להאריך ולקצר, אולם איתא במדרש וישלח (כ"ד פ"ט ו) רשב"י כשיצא מהמערה ראה ציד שצד צפורין וכששמע רשב"י מקדם בת קול שתלכד הצפור אז נצודה אחר כך ואמר צפור מבלעדי שמאי לא מתצדא וכו', כששמעמינים בהשגחה פרטית יכולים למהר אפלו בצידה, וזהו 'כי הקרה ה' אלקיך לפני':

פרשת תולדות

ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לכן הארמי לו לאשה, ויעתר יצחק לה' לנכה אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו (כה כ-כא)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א
יצחק רומז לצדיק ורבקה רומזת לתורה אפשר לרמוז על פי מה שאמר התנא (אבות פ"ה מ"א) דבן ארבעים לבניה, וידוע דהתורה קדמה לעולם, וכן נמי כסא הכבוד קדם לעולם (פסחים נד.). וזהו שאמר ויהי יצחק גימטריא 'צדיק' עם ד' אותיותיו, בן ארבעים שנה, כמו שאמרו בן ארבעים לבניה, וזהו בקחתו את רבקה, היא התורה דנקראת אשה כידוע. ועוד, רבקה שתי פעמים גימטריא תרי"ד, רומז לתורה שיש בה תרי"ג מצות, וכללותה גימטריא תרי"ד.

והתורה היא בתו של אל רם ונשא, וזהו בת בתואל הארמי מפדן ארם, דהינו שהתורה באה לנו ממקום רם. אחות לכן הארמי, בא לרמוז שהתורה קדמה לעולם כמו כסא הכבוד. והנה 'כסא' עם הכולל גימטריא 'לכן', דהתורה, היא וכסא הכבוד שהוא רם ונשא, שניהם אחים ושונים במעלה, דשניהם קדמו לעולם. וזהו הצדיק לקחה לתורה לו לאשה.

הצדיק מתפלל שיזכה לחדש חדושים בתורה ויקראו בניו

וכינן שפונת צדיק זה לעסק בתורה ולקחה לו לאשה, וראה והנה 'ארבה מארץ מדה ורחבה מני ים' ועמקה מאד משום דכלה מקשה, אם מפני פשטיה ופולפוליה, אם מפני רמזיה ודרשוטיה וסודותיה, ועדין שכלו לא השיג כל אפניה, עמד בתפלה אחר תפלה והרבה והפציר מאתו יתברך לתננו דעה בינה והשכל להיות כמעין המתגבר בה, להוציא לאור תעלומה ולחדש בה בכל עת, כי מי שאינו מחדש בתורה דומה כמי שיש לו אשה עקרה ולא לרדה.

וזהו ויעתר יצחק לה', הוא הצדיק הזה, לנכה אשתו היא התורה, כי עקרה הוא, כיון שראה שהיא עקרה ואינו מחדש בה הרבה, והפציר בתפלה לה' שיפתח לבו בתורה ויהיה מחדש בה. וכיון שגלוי לפניו יתברך שפונתו לשם שמים קבל תפלתו, וזהו ותהר רבקה אשתו, שהתחיל לחדש בה חדושים:

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב (כה כח)

מטע אהלים

רבי יעקב דוד מרדומסק זיע"א
באור ענין אהבת יצחק לעשו על פי משל נפלא

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו וגו', ולהבין הדבר איך שיד לומר חלילה שבשביל ההנאה שנהנה יצחק אבינו עליו השלום מעשו לכן אהבו, יש לבאר בזה על פי משל לשני יהודים שגרו בכפר אחד, אחד היה עשיר גדול אבל קמצן ועם הארץ, והשני היה תלמיד חכם מפלג שלא פסק פומיה מגירסא אבל עני ומדכא. והעשיר בא לו כל עשרו מחמת שסמוך לכפר שלהם גר צדיק אחד, איש מופת, אשר תמיד היה בא אליו העשיר הזה ומביא לו פעם שק קמח ופעם תרנגולת שמנה, וכן היה מתברך מפי אותו צדיק, וברכותיו עשו פרות עד שנעשה לעשיר גדול.

ואשתו של התלמיד חכם העני כמה פעמים אמרה לבעלה, ראה נא שהשכן שלנו הולך אל הצדיק ומתברך מפיו ומזה עשה כל העשירות, ולמה לא תלך גם אתה אצל הצדיק שיתברך, ועד מתי לא יהא לנו ולטפנו לחם לאכל ובגד ללבש, והשיב לה בעלה שאינו יכול לילך אל הצדיק כשאין לו כלום להביא לו ואף מלבוש כראוי אין לו.

עד שביום מן הימים הלכה האשה ושאלה משכנתה מלבוש עביר בעלה וכן תרנגולת להביא אל הצדיק. וישא את רגליו וילך עד איש האלקים, ובבואו אליו ספר לו כל צרותיו אשר אין לו כלום, ובביתו עוללים שואלים לחם, וגם להשיא הגדולים אין לו כי ממש גווע ברעב.

ויהיה כשמע הצדיק זאת, שאלו הלא שם בכפר אצלך גר עור יהודי שהוא עשיר גדול, ומה אני שהנני גר רחוק ממנו הוא מביא לי מפעם לפעם מתנות, אתה שהנך גר שם יחד אתו היאך יתכן שאין נותן לך כלום למחיתך, ונמצא דכל מה שהוא מביא לי אין זה לשם שמים אלא כדי לזכות בברכותי.

והנה אמרתי לו אתמול שיבא גם למחר בשביל שיקבל עוד ברכה ממני, וכל זה עשיתי כי חשבתי שהוא נותן לך

פרנסה ושניכם כמו יששכר וזבולן והנך יכול לישב וללמד במנוחה, אבל כיון ששמעתי עליו כך שגם אתה צריך לעבד בשביל פרנסה מעתה כל ברכותי נתונות לך.

באור הנמשל

והנמשל מוכן, דאף כאן אצל עשו, כשהיה מביא ציד בפיו של יצחק היה סבור יצחק שאם הוא נותן לי מכל שכן שליעקב אחיו שיושב תמיד על התורה והעבודה הוא מפרנסו בכל מה שצריך, ומשום כך ויאהב יצחק את עשו. אבל אמו רבקה שראתה כל צרותיו של יעקב שהוא עני ומדכא ואינו רוצה לצער את אביו, הרבתה עליו דברים ושדלה אותו, עד שאמרה לו ברוח קדשה שילך אל אביו לקבל ממנו הברכות, והלבישה אותו בגדי חמודות וגם נתנה בידו מטעמים כדי שיוכל לבא אל אביו.

וכשבא אל אביו אמר לו אנכי עשו בכרך, כלומר שגם אנכי כעשו מכרח לעבד לפרנסתי כי עשו אין נותן לי כלום. וכששמע בן אביו אמר לו גשה נא ואמשך, כלומר ראה אם אמת הדבר, כי לא האמין יצחק שעשו אין נותן ליעקב כלום לפרנסתו, וימשהו ויאמר אמת הדבר הקל קול יעקב שלומד ועובד את ה' והידיים ידי עשו שגם הוא צריך לעבד בשביל פרנסתו.

ואחר כך כשבא עשו אל אביו, ויחידר יצחק חרדה גדלה, כי תמה על עצמו איך עד היום היה עשו מרמהו וחשב שנותן ליעקב די פרנסתו, ואמר לו מי הוא הצד ציד, כלומר מי הוא זה שגם בן צריך לעבד לפרנסתו ומשום כך ואברכהו וגם ברוך יהיה, כי כל השפע היורד לעולם הוא בזכותו ובשבילו, ומה שיש לך משלו הוא, וגם אם היית נותן לו לפרנסתו משלו נתת לו, ומשום כך גם ברוך יהיה' (עמ' כג-כד):

הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה (כה לב)

מאורי אור

רבי מנחם נחום ממאקאריב זיע"א

עצה היאר לדחות את דברי עולם הזה

הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה. יש לומר פרוש הפסוק על פי דגודע

כי 'תליך' היא חיי פידוע, פי השרש מתבת 'תליך' הוא תל, ועולה בגימטריא נפש שהיא חיי, כמאמר הכתוב 'יהי האדם לנפש חיה' (בראשית ב ז). גם 'תל' גימטריא ב' פעמים רוח עם הפולל, ומרמז על רוח הבהמיות ורוח השכלי, ו'קשתך' הוא בנים טובים פידוע, ו'שדה הוא מזונא פנודע גם כן:

ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיד לאמר (כו ז)

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

השכינה הקדושה חפצה לברך את עם ישראל בהצלחה בעניני העולם הזה

או יאמר ורבקה אמרה כו', דאיתא בזהר הקדוש דהשכינה נקראת רבקה, ועם בני ישראל נקראים בשם יעקב. ויש לפרש בדרך הנה, דיצחק היה רוצה לברך את עשו בגשמיות בעולם הזה, והשכינה הקדושה היא האם המרחמת על בניה ישראל ובכל צרתם לה צר, והיה תשוקתה מאד שיברך יצחק את יעקב גם בעולם הזה, כי האריך תוכל לראות בעני עמה בצער להם בעולם הזה, ולכן אמרה אל יעקב שיברך ויקבל הברכות מיעקב.

יעקב אבינו התירא שמה על ידי הגשמיות ירדו ממעלתם הרוחנית

ויעקב היה מתירא מאד שיחברך בעניני גשמיות, כי מורא עלה על ראשו פן ואולי על ידי הגשמיות תגשם ויפרד חס ושלום מעבודתו תברך, כמו שאמר הכתוב (דברים ח יב-יד) 'פן תאכל כו' ורם לבכך'.

לזה אמר אל רבקה אמו, היא השכינה הקדושה, האיה אוכל לקבל ברכות עולם הזה, הו עשו איש שער, רצה לומר לו ראוייה עולם הזה לפי מדתו שהוא איש מערב בערבוביא, הולך בדרך לבו, וכל הבא לידו לא ימנע עצמו מלעשות אם טוב ואם רע.

אבל אנכי איש חלק, רצה לומר שאני צריך להיות חלק ומצמצם צח בעבודתו תברך ויתעלה בלי שום סיג ופסלת, ופן ואולי חס ושלום על ידי הגשמיות ימשך לפי מעבודתו תברך פנ"ל, ואולי ימשני אבי שבשמים, הבורא יתעלה ומשמש ויפשפש במעשי והייתי בעיניו כמתעתע. והבאתי עלי קללה ולא ברכה, שעל ידי זאת הברכה יצמיח קללה חלילה וחקלילה.

ועתה שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד וגו' (תוד סכינך ושחט

פה, רש"י) (כו ז)

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרוגא זיע"א

באור הפסוק על פי שיח שרפי קדש בין היהודי הקדוש זיע"א ורבי בונם מפרשיסקא זיע"א

ויש לדיק מה 'תליך וקשתך', הלא אין שוחטין בקשת, והוי ליה למימר תליך לבד.

אך נוכל לפרש על דרך זה: הרב הקדוש היהודי זצלה"ה זיע"ע מפרשיסקא היה מרגלא בפומיה תמיד לומר, כל המחבר לטהור הרי הוא כמוהו.

והקשה לו הרבי רבי בינם משם זצ"ל, אם פן לקתה מדת הדין, היתכן זאת שיתדמה לצדיק אשר עבד הבורא ברוך הוא כל ימיו במסירות נפש בכל הענינים, וכי בשביל שהוא מחבר לטהור נעשה טהור כמוהו.

והשיב לו היהודי הקדוש זצ"ל, שאין זה עול כלל חס ושלום, פי להיות מחבר לטהור הוא יותר עבודה מלהיות טהור בעצמו, עד כאן לשונו.

וכוננתו הוא, על פי הנודע פי המדות רעות כשמהפך אותם לטוב על ידי תשובה ומעשים טובים הם פלים לעבודת הבורא תברך שמו, ועל ידי זה יוכל לבא לעבודת השם תברך בשלמות, וממילא כשעשה כן הוא במעלה יתרה, על דרך שאמרו (ברכות לד:) במקום שבועלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמד.

וידוע כי עשו היה לו פלים לעבודת השם תברך, והשלשה עברות שהיו לו רחמנא לצלן, עבודה זרה גלוי עריות שפיכות דמים, היה צריך להפך אותם לטוב.

וזהו היה פונת יצחק אבינו עליו השלום **שא נא** תליך זה עבודה זרה, פי הוא לשון תלויה וספק, מאמין ואינו מאמין. **קשתך** הוא שפיכות דמים כפשטא. **וצא השדה** זה גלוי עריות, פי האשה היא קרקע עולם (סנהדרין עד:), וכמו 'כי בשדה מצאה' (דברים כב כז).

וזה שאמר לו 'שא נא' לשון הרמה, להרים המדות הרעות הנ"ל לשרשם לעשות מהם פלים לעבודתו תברך שמו פנ"ל, ועל ידי זה תוכל לפעל כל עניני העולם הזה גם כן, פי תעשה מהם בני חיי ומזוני.

דבכורה רומז על עסקי עולם הזה, דבכורה הוא קלפה הקודמת לפרוי.

ובא הכתוב לומר כי איש ישראל צריך לטען עם עצמו הנה אנכי הולך למות, רצה לומר הלא עקר ביאתי לעולם הזה היה בעבור שיהיה לי מסירת נפש עבור השם תברך, אם פן ולמה זה לי בכרה, הינו למה לי כלל העולם הזה ותענוגיו, פיון שאני נבראתי בעולם הזה עבור שיהיה לי מסירת נפש בשבילו תברך:

ויהי כי זמן יצחק ותכהין עיניו מראת (כו ז)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

גדל הזהירות משלון הרע

על הפסוק 'ויהי כי זמן יצחק ותכהין עיניו מראת', מפרש רש"י (כפירוש השלישי): כדי שיטל יעקב את הברכות.

אחת מההוראות הנלמדות מפרוש רש"י היא עד כמה יש להקפיד על אי אמירת לשון הרע:

לכאורה, כדי שיעקב יקבל את הברכות היה לקדוש ברוך הוא הדרך פשוטה ביותר - לגלות ליצחק שעשו הוא רשע, ואז הוא בודאי יתן את הברכות ליעקב.

אודות נשי עשו כבר ידע יצחק שהן עובדות עבודה זרה (אף הוא תשב שעשו אינו אדם בך, כי אין ביכלתו להשפיע עליהן), וגם לגבי עשו עצמו כבר ידע יצחק ש'משהו' אינו בשורה עמו - 'אין הדרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו'.

ואם כך, בזמן שבין כך ובין כך היה ליצחק אינשהו חשד כלפי עשו, היה הקדוש ברוך הוא יכול לגלות לו את הכל, שעשו רשע, ולא היה צורך להזדקק לו ותכהין של יצחק.

מכך רואים עד כמה צריך להתרחק ולהמנע מאמירת לשון הרע: יצחק היה במשך חמשים ושבע שנים כלוא בבית 'וכמת', וכל זאת כדי למנע לשון הרע על יהודי, ואפלו על ישראל מומר. **ואם** כך הדבר גם בקשר לעשו, הרי על אחת כמה וכמה בקשר ליהודים שלאחר מתן תורה, לאחר שהקדוש ברוך הוא אמר לכל יהודי 'אנכי הנהי אלקיך' (שמות כ ב), שאצל כל יהודי נעשה 'אנכי הנהי' ל'אלקיך' - לכחו וחיותו:

לשונות של אור

הוא, השכינה הקדושה מגשת ומקרכת את תפלתנו להיות נחת רוח לפניו פאלו היתה פונתנו בכל הסודות הרמוזים בהם. וזה ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב:

חיים וחסד

רבי חיים חייקא מאמדוקא זיע"א

חפירת הבארות - התעמקות שכלית

ענין חפירות הבארות הוא שחפר בעמקות השכל למצוא מקום באיזה שכל יוכל לתפס בהשם יתברך שיהיה לו תפיסה בו שיהיה תמיד דבוק עמו:

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

השכלת הטבע והגשמיות ומציאת האמונה

עקר חפירת הבארות היא לזרק עפר ואבנים שהם הגשמיות והפסלות ולמצוא באר מים חיים - הינו לצאת מן הטבע ולהאמין כי הטבע הוא גם כן מהשם יתברך (שנת תר"ע):

גלות

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

גם בגלות אפשר להגיע שמחה וחסד דקדושה

כל השמע יצחק לי. דיצחק רמז על הגלות, שהוא אותיות קץ חי, שאנחנו קצים בחיינו בגלות המר. ואומרת השכינה, 'כל השמע, ר"ל מי שישמע לי להחזיק בי ובקדשתי וכול לבא לידי שחוק ושמחה וחסדוה וקדושה גם בגלות המר:

חבנרה

אהל ישור

רבי ישור דב מנאלבארז' זיע"א

רמז להתאספות וסעודות מרעים

ויבא לו יזו וישת וכו'. רמזה לנו התורה הקדושה מנהגם של רבותינו הבעש"ט זי"ע ותלמידיו זי"ע להתאסף יחד שבטי ישראל בסעדת מרעים ובשליש סעדות ומלזה מלכה ובסעדות ר"ח ובסיום מסכתא וכדומה:

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

מעלת כנוס עשרה מישראל

ידועים דברי הרה"ק ר"ד זצללה"ה מלעלוב שכל מקום שיש בו עשרה מישראל

הוא, השכינה הקדושה מגשת ומקרכת את תפלתנו להיות נחת רוח לפניו פאלו היתה פונתנו בכל הסודות הרמוזים בהם. וזה ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב:

וירח את ריח בגדיו

(כו כז)

תולדות יצחק בן לוי

רבי ישראל מפינקוב בן רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

'ריח בגדיו' - ריח בוגדיו | מעלת בעלי תשובה

שמעתי מהרב הקדוש מורנו הרב זוסמאן שאמר על איש מנגן טוב שהיה מנגן 'ונסלח' בכל נדרי, ואמר בזה הלשון: רבנו של עולם, אם לא חטאו ישראל מהיכן היה נשמע לפניך 'ונסלח' יפה בזה. וכן מבאר בסגנון זה במדרש (ב"ר סה כב). וזהו וירח את ריח בגדיו הינו העברות כאשר ישראל עושים עליהם תשובה, וזהו רמזו ר"ל (ברכות לד.) במקום שבעלי תשובה עומדין כו', עין סנהדרין דף ל"ז ע"א וירח את ריח בגדיו אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו, לרמז על הנ"ל:

לשונות של אור

פרשת תולדת

אמרי פינחס

רבי פינחס משוריצ' זיע"א

פנות ראש השנה בפרשת תולדת

אמר ששמע מהרב, שפעם אחת בפרשת תולדת בכה הרבה ונתעורר וכו', ואמר שזו השבת היתה קשה אצלו 'ס'אזי מיר שוער איבער צו קימען" כמו ר"ה, כי מפרשה זו יוצאים פונות ר"ה בסוד ותכהינה עיניו מראת, פנוקר בזהר (שער ט - מעשיות וסיפורים):

בארות

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

ענין הבארות - אורות וסודות עליונים

בנדאי יש בענין הבארות שחפרו כל אחד מאבותנו אורות וסודות עליונים עמקים, וכל הספור שבתורה אודות הבארות שסתמו פלשתים וחזר יצחק וחרפם, בנדאי

מענה השכינה שיקדשו מעשיהם הגשמיים לשם שמים

ותאמר לו אמו היא השכינה הקדושה, עלי קללתך בני, רצה לומר עלי מטל לשמר אותך מקללה. אך שמע בקלי ולך חח לי, רצה לומר שתקבל הברכות העולם הזה גם בן שיהיה לי, רצה לומר גם בן לעבודתי לשמו הגדול, שתהיה פונתך בכל עניני עולם הזה, הן באכילה ושתיה ושאר גשמיות, רק לשמים להוציא ניצוצות קדושות מתוך המאכל באכלך בקדושה בטרהרה, ושיהיה לך כח לעבד לו יתברך ולעסוק בתורתו ובמצותו, וכן בכל דבר יהיה פונתך לשמים.

וילך ויפח ויבא לאמו, מוכן ממילא שעשה מצות השכינה לקבל הברכות באופן הזה לשמו הגדול יתברך ויתעלה זכרו לעד ולנצח נצחים אמן:

לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טבים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב (כו ט)

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

השכינה משלימה ומתקנת המצות הקריבם לפני ה'

התורה רומזת לנו עבודת האדם בגשתו אל התורה והמצוות, והנה האדם יודע בעצמו שפל ערכו ומצבו והוא ירא לגשת ולפתח שפתיו, גם בעת עשית המצות בהנחת תפלין וכדומה, בהעלות על לבבו עמק סודות הרמוזים בהם, ונפשו יודעת מאד כי לא השיגה ידו אחת מני אלה תעלומות החכמה, ונופל בדעתו וירא לגשת אל העבודה.

וזה הרמז בפסוק ורבקה אמרה אל יעקב בנה רומז לשכינה הקדושה, אומרת אל האדם לך חח לי, אתה תעשה כל מה שתמצא ידך לעשות, ואני אעשה אתם מטעמים לאביך להיות מכשר בכל הפונות הראוים להם.

ולזה קדם התפלה אומרים ה' שפתי תפתח' (תהלים נא י), כי ה' יעור לנו לקבל תפלתנו ברצון. ולקרב הדבר על פי שכל, משל למלך בשור ודם, אשר אם יבוא איש שפל ונבזה אפר השדה לשפף תחנתו לפניו, והוא איננו יכול לדבר בלשון צח כראוי.

הנה זאת העצה הנכונה ללכת אל אחד משרי המלך אשר ביין לשונו, והוא ימליץ דבריו בלשון צח הראוי לפני המלך, ועל ידי זה ימלא בקשתו. בן הדבר הזה לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך

אדם יכול לראות עצמו כאלו נפשו מוכנת לצאת מגופו מיד, ואז יסלק ממנו כל מחשבות הגשמיות, ויכין לבו רק להכין עצמו לילך לעולם הנשמות (אות ט):

קרוב

תולדות אהרן

רבי אהרן מז'יטומיר זיע"א

הנהגת הרה"ק מברדיטשוב לקרב אחרים יותר מתלמידיו

וכן נהג עצמו מו"ר הרה"ק נבג"מ הרב דק"ק בארדיטשוב – שהיה מקרב לאנשים אחרים יותר מתלמידיו, ואמר שהתרחקות שלו הוא התקרבות, ויש בזה שכל גדול. וזהו מה שנאמר ויאהב יצחק את עשו וכו':

תפלה

ישמח ישראל

רבי יחזקאל יש"ראל יצחק מאלכסנדר זיע"א היהודי הקדוש היה נפרד בכל יום לפני התפלה

ו'אברכה' לפני ה' וכו' ולפני מותי, כי איני יודע אם אוכל אחר הברכות עוד להחזיר נשמתו לגופי לעוה"ז, וכאשר נאמר ושמעתי מפי כ"ק אדוני אבי מורי ורבי זצלה"ה זי"ע בשם היהודי הקדוש זצלה"ה שבכל יום ויום קדם התפלה נפרד בשלום מכל אוהביו (בל"א ער האט זיך גיזעניט):

טפתי צדיק

רבי פינחס מנחם מפילץ זיע"א

יש להאמין שהקב"ה שומע מיד כל תפלה

צריך להיות בברור אצל כל איש ישראל אשר תכה שמתפלל לפני השי"ת השי"ת שומע תפלתו ומקבלו, כמו שכתוב אצל שלמה המלך ע"ה שאמר לו הוד המלך ע"ה דע וגו' אם תדרשנו ומצא לך, והלל מקרא מלא ובקשתם וגו' ומצאת וגו' (ד"ה במד' הקול):

אמרי פינחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

אחר תפלה טובה יש לזהר מלדבר דברים בטלים

טעם שנשטמו יעקב בכית שם ועבר י"ד שנים אחר שקבל הברכות, כי הרב ז"ל אמר, שאחר תפלה טובה סכנה לדבר דברים בטלים, ואחר שבת טוב גם פן סכנה לנכסע, כי נופל ממקום גבוה וכו', וספר מהרב ז"ל

רבי יהודה לייב מגור זיע"א סוחר צריך לקבל על תורה בשבת הגם מי שצריך לעבד על פרנסתו, מפל מקום נתן לנו השי"ת מצות השבת שהוא יום מנוחה, וכדאיחא שבת יעשה פלו תורה. וכל סוחר צריך להיות מקבל על תורה ביום השבת, ובכח זה מעבירין ממנו על דרך ארץ בימי המעשה (שנת תרמ"ח):

הצדיק אינו חפץ למלאות ביתו כסף וזהב

הדרך הצדיק שאינו חפץ למלאות ביתו כסף וזהב, רק זאת הברכה שהשי"ת יתן לו בכל עת הצריך לו, לכן מארי דמהימנותא מתפללין בכל יומא על מזונא, כמו שכתב בזהר הקדוש (תרמ"ב ד"ה בפסוק):

עינים

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

הצדיקים ברב קדשתם אינם מסגלים להביט בעיני העולם הזה

ויהי כי זמן יצחק ותכהין עיני מראת. ר"ל כאשר הגיע יצחק למדרגה זו הגבוה של זקן, אזי כהו עיניו מראת עוד ולהסתכל כלל בעוה"ז, כי אמנם פן דרך הצדיקים הקדושים אשר מקשרים באחדות ובאורות העליונים, אינם יכולים לסבל כלל עיני עוה"ז ואינם רשאים להסתכל כלל בשום דבר בעוה"ז, כי הראיה פוגמת להם (תג הסוכות ד"ה שאל אביך):

ענוה

ואלה הדברים שנאמרו לדוד

רבי נתן דוד מפארצאנוע

המכיר שפלות עצמו חשוב מהמכיר מעלתו

אומרים בשם הרבי מלובלין זצוקלה"ה: עם פעסער נישט און נישט, איידער יא און יא. כי מי שיודע בנפשו שהוא נישט, אפשר שיתעורר לשוב בתשובה, אבל מי שיודע בעצמו שהוא טוב לא יתחרט לעולם (שנת תרפ"ז):

קדשה

פרי צדיק

רבי צדוק הפהן מלובלין זיע"א

כשיראה עצמו כאלו נפשו מוכנה לצאת מגופו יסלקו ממנו המחשבות הגשמיות

והנה האדם גם בהיותו חי בגוף יכול לראות עצמו כאלו אינו בגוף. וכן

אפלו מלאך שבא לשם מתמוגג מפחד משום דכל בי עשרה שכיתא שריא (שנת תרע"ז):

חזוק

מגיד דבריו ליעקב

רבי מנחם מנדל מסטרניקוב זיע"א

מיד שמסיח דעת מתורה ומצוות נכנס היצר

אך יצא יצא יעקב, שתכף שמסיח דעתו מתורה ומצוות, מיד יעשו אהיו בא, מיד נכנס בו היצר הרע:

ימי הנצרות

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א

יש להתחיל בעבודת ה' בצעירותו

ויאמר ה' לה וגו' ורב יעבד צעיר. פרוש מי שהוא רוצה להיות גדול בתורה ומעשים טובים יתחיל ללמד ולעבד את השם יתברך בילדותו בעודו צעיר בשנים:

נשואין

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

שמחת נשואין משפיע פרנסה

שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב מעזבוב, כאשר האדם עושה איזה נשואין לבניו משם באה לו פרנסה, ומצאתי רמז לזה בזה הפסוק ויעש להם משתה, דהינו שעושה חתנה לבניו, ויאכלו וישתו באה לו פרנסה וכל טוב:

סוחר

דברי ישראל

רבי ישראל ממוז'ז"ץ זיע"א

על כל פנים בביהמ"ד יש לשכח מהעסקים

ותאמר אם פו למה זה אנכי ותלך לדרש את ה', פרוש על כל פנים בשעה שתלך לבית המדרש לדרש את ה' בתורה ותפלה, אז על כל פנים ותאמר אם פו למה זה אנכי, הינו למה לי הכלי עוה"ז שאנכי דואג עליהם, וד"ל:

שפת אמת

• עמוד התפלה •

לומר באמת אני חפץ למלא משאלותם טרם קראם, רק אני חפץ שיִדברו עוד בתפלה כדי שאשמע דבריהם, כי הקדוש ברוך הוא חפץ בדברם אליו, מה שאין כן לתרוץ הב' מיד שמתקן הצנורות משיג באותו רגע הענין המבקש ההוא.

שתי התרוצים אמת | באור הענין על דרך בקשת בן מאת האב

ואמנם ב' התרוצים אמת הם, כאשר נראה בפני הקטן המבקש מאביו את אשר יבקש, ויברך ויתחנן לפניו על דברי שטות כדרך הקטנים, ונלעג לשון אין בינה, והמבקש ההוא לשחוק וקלס בעיני אביו, רק הנה לו לנחת דברי בנו הקטן אליו ואת תחנוניו, ומשקה מלמלא לו מבקשו מאחר שהמבקש הוא דבר שטות שמכרח למלא רצונו מאהבתו וחמלתו עליו, ומשקה הדבר בכדי שירבה להפציר בו, כי יש לו נחת מדברי תחנוניו.

ואמנם הבן הגדול אשר הוא חכם וחשוב גדול וכא באנשים, הוא לא יבקש מאביו איזה מבקש - רק בהיות לו הדבר הכרחי וצריך גדול אי אפשר בלעדו, ויודע שאי אפשר לו להשיג הדבר ההוא וזולתי מאביו, אז בהכרח בא לאביו לדבר לו, ומיד פשמע אביו את דבריו אינו מאחר אפילו רגע מלמלאות רצונו, כיון שהדבר ההוא הוא הכרח גדול וכבודו הוא כבוד אביו, ועל בן כזה אינו מתענג כלל בבקשתו לפניו, רק מאחר שרואה ענין המבקש ורב צרכו אליו מיד הוא ממלא לו בקשתו.

העובד את ה' לשם שִׁכְר פְּעִמִּים שבקשתו מתעכבת

וכן הענין בצדיקים. יש עובדים את ה' בקטנות ויש בגדלות, רצוני לומר, כי הקטנות הוא פענין מה שאמרו רז"ל (פסחים ט:) האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאחיה בן עולם הבא, הרי זה צדיק גמור, וכדומה לזה, הן הנה העובדים בשביל שכר עולם הזה או עולם הבא.

והוא כאשר יתפלל להשם יתברך על צרכו, הנה גוף המבקש אינו חשוב כלל בעיני ה', כי על צרכי עצמו הוא מבקש, רק השם יתברך ממלא לו בקשתו לאהבתו וחמלתו עליו, והשם יתברך מתענג בכיכול בדברו אליו, ולכן לפעמים ישהה בקשתו כדי שירבה להתחנן אליו.

העובד את ה' לשם שמים בקשתו מתמלאת מיד

מה שאין פן צדיק העובד את ה' רק בשביל כבוד השם יתברך וגדלו, ואין מעלה בלבו בשום פעם ענין הצרכותו, ואינו עוסק כל ימיו רק להרבות כבוד אביו שבשמים, הנה האיש הזה כאשר

בתשובה שלמה באמת בכל לב ונפש ולהתפלל לפניו יתברך באמת בלב וף ונקי, והקדוש ברוך הוא חפץ ומשתוקק לתפלתן של ישראל, ויודאי יקבל תפלתן ותשובתן הרמה וממילא יתבטלו הגזרות, כי ה' יתברך יתן בלבם לרחם עלינו ולהיטיב עמנו בכל מיני טובות, כי לב מלך והשרים הוא כד ה' לכל אשר יחפץ יטנו:

ערבי נחל

רבי דוד שלמה אב"ד סורוקא זיע"א
ביצד יתכן שנוי רצון לפניו יתברך על ידי התפלה

חקרו הקדמונים בענין התפלה שאנו רואין שנעמך השם יתברך להמתפלל אליו, איך יש שנוי רצון חס ושלום לפניו, הלא הוא נעלה מכל מדה ודמיון, ואיך יעלה על הדעת שיתפעל חס ושלום על ידי ברואי.

תרוץ א: מתחלה היתה פונתו יתברך שישגי צרך מבקשו על ידי התפלה

ומצינו בזה ב' תרוצים קרובים זה לזה. הא' הוא מאמר רז"ל (יבמות סד.) שהקדוש ברוך הוא מתאווה לתפלתן של צדיקים, שהוא כביכול רצון וחדנה לפניו, ממילא כף הנה הרצון מתחלה שעל ידי התפלה ישיג הענין המבקש ההוא.

תרוץ ב: על ידי התפלה מנקה האדם את צנורות השפע ומבקשו יכול להתמלאות

התרוץ הב', כי השם יתברך טוב ומטיב לרעים ולטובים, ומאתו נשפע לעולם כל טוב, רק השנוי הוא לפי המקבלים, כי בכדי שיהיה שכר וענש ברא השם יתברך בפה עולמות, ובכלם יש בתי דין ממנים על השפע ההיא שנשפע דרך צנורות, שהם אותיות קדושים, והאדם בחטאו פוגם באותיות הללו, והינו קלקול הצנורות, ועל ידי זה מתעכב שפע ההוא בכואו לאותו העולם שפגם בו.

וכאשר מתפלל האדם, אזי אותיות התפלה של המבקש ההוא אשר מבקש, הן הנה אותיות הצנורות של שפע ההוא המבקש, ונתקנו על ידי התפלה הצנורות האלה, ומיד בא אליו השפע מעצמו.

הקבדל בין שתי התרוצים

והנפקא מנה בין ב' תרוצים אלו, כי לתרוץ הא' יציר שיעכב הדבר המבקש שמתפלל עליו, בעבור כי השם יתברך מתאווה לתפלת צדיקים - ורוצה שיתפלל עוד יותר ויותר, וכמו שאמר הכתוב טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע' (ישעיה סה כד), ורצה

מעשה על זה, על פו כשקבל יעקב הברכות שהם דבר גבוה מאד, שיש בהם אפלו לתחית המתים ועולם הבא, נטמו מיד פו ימלקל באיזה דבר ח"ו:

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

על האדם להיות קבוע בכל היום בעבודת הבורא כבשעת התפלה ולא הפכפר

כפרשה זו מורה לנו התורה הקדושה דרך הישרה לעבודת הבורא ב"ה, שיהיה באמת ובתמים ולא יהיה דרכו דרך הפכפר וזר' עד ארגיעה לשון שקר, כאשר נמצא רבים מעמי הארץ, כי בשעה שעוסק בתורה ותפלה לכוונו לפידי יבער, וכאשר התעיה בו ואינו, כי אחר התפלה תכף הולך בשרירות לבו חומד ומתאווה (ד"ה ויתרוצצו):

• עמוד התפלה •

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א
אין להתאש מלהתאמץ בתפלה גם כשרואים שנגזרו גזרות

עוד יש לומר, שמרמז כאן על עם קדוש בני אל חי, כשרואין חס ושלום שיצא עליהם גזרות רעות מהמסטינים ומקטרגים, אל יתאשו מלהתאמץ בתפלה, כי בודאי יש זלכת בידם על ידי תפלתם לה' יתברך לבטל מעליהם כל הגזרות אשר לא טובים הנה, ויתן ה' יתברך בלבם עלינו לטובה.

הרמז בפסוק 'ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר'

נזהו ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר', הינו שיתפללו ויתחננו לה' יתברך שירחם עליהם, ועל ידי זה יוכלו לבטל מעל עצמם כל הגזרות רעות, ויהפך לבטל של המסטינים ומקטרגים עליהם לטוב. כי הנה שמעתי גו' מדבר גו' עשו אחיד לאמר, 'מדבר' הוא לשון הנהגה וממשלה, הינו מה שנתן לו ה' יתברך כח וממשלה לעשות כרצונו, הוא רק 'לאמר' הינו אמירה לחוד, שאמרו לגור עלינו גזרות לא טובים, אבל לא שיעשו בפעל ממש.

מסרת הגזרה הוא רק לעורר את ישראל לתשובה

כי מה שנתן ה' יתברך בלבם לגור עלינו הוא רק לאים עלינו ולהפחיד אותנו, כדי לשבר לבנו הזנה ונשוב אל ה' יתברך

להיות בשמחה והתלהבות, להודות להשם יתברך על העבר ולבקש על העתיד, אבל בעצבות לא יעשה פרות בתפלתו. וידוע דדרך הנשים לבקש רחמים בבכיה, וכדאיתא בגמרא (ב"מ טו) שדמעתה מצויה, ומן הסתם גם רבקה התפללה כך, ויצחק התפלל בשמחה, הפך מתפלתה, וזה פרוש לנכח אשתו, 'נכח' הוא מלשון נגד והפוך, וזהו ויעתר לו ה' לו ולא לה, מחמת שהתפלל בשמחה ובהתלהבות:

ומיד בתפלתו תקן הצנור ומשיג תכף מבקשו (תקס"ב, ד"ה ויעתר יצחק):

עירין קדישין

רבי ישראל מרוזין זיע"א

הטעם שיצחק נענה מפני שהתפלל בשמחה ולא בבכיה ועצבות

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו (כה כא). יש לפרש, כי בתפלה ההכרח

יבקש איזה בקשה מאת השם יתברך, אזי בודאי הדבר המבקש ההוא הוא ענין נוגע לכבודו יתברך שמו, כי על הצטרפות גופו לא יבקש בשום פעם.

ונמצא ענין המבקש אשר זה מבקש מהשם יתברך, הוא דבר הכרחי, לכן מיד ממלא מבקשו. ומה שלא השיגו מיד בלי תפלה, הוא כי אדם אין צדיק בארץ כו' (קהלת ז ט), וגרם איזה קלקול כל דהו באיו צנור ונתעכב שפע ההוא,

אוצרות גאוני הדורות

לכבד אה גדול נלמד מהרבו של האות ו' בפסוק "כבד את אביך ואת אמך" (שמות כ, יב), כמו שד"ר הגמ' בכתבות (קג) "את אביך" זו אשת אביך, "ואת אמך" זה בעל אמך, ו' יתרה לרבות את אחיך הגדול, והחיוב לירא מתלמידי חכמים נלמד בגמ' פסחים (כב:) מהפסוק "את ה' אלהיך תירא" (דברים י, ט), "את" לרבות תלמידי חכמים, נמצא, שמפנין שמורא תלמיד חכם נלמד מהתבזה "את", הרי שהוא עדיף מאח גדול שנלמד רק מהאות ו'.

ומעתה, יבארו דברי הפסוק ויתרצו הבנים בקרבה. שנחלקו מי עדיף, אה גדול רשע או אה קטן תלמיד חכם. אמנם, רבקה ידעה שההלכה פדעת יעקב שתלמיד חכם עדיף, וזהו שנאמר "ותלף לדרש את ה'", שהלכה ודרשה את מה שנאמר "את ה' אלהיך תירא", לרבות תלמידי חכמים, ודרשה זו עדיפה מהאות ו' שממנה מרבים אה גדול.

ובזה יש לפרש את הפסוק אהבתי אתכם אמר ה' ואמרתם במה אהבתנו הלא אה עשו ליעקב נאם ה' ואהב את יעקב: ואת עשו שנאתי ואשים את הריו שממה ואת נחלתו לתנות מדבר" (מלאכי א, ב-ג), ששאלו ישראל את ה' "הלא אה עשו ליעקב", ואולי כבוד אה גדול עדיף על כבוד תלמידי חכמים. על זה ענה ה' "ואהב את יעקב", והינו מאחר שכבוד תלמידי חכמים נלמד מהתבזה "את", לכן אני אוהב אותו יותר, "ואת עשו שנאתי", פנין שדרשת אה גדול נלמדת מהאות ו' של התבזה "ואת". (באדיבות מכון חכמי ספרד נתיבות)

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו (כה כח)

עבודה וזה היה עשו מפרנס לצאת, ותלף לדרש את ה' לשאל מה יהא בסופה. ותמוה דהך 'מה יהא בסופה' אין לו פרוש. ושמעתי, דהנה זה ידוע (ברכות לד:) דבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד, אף שהיה חוטא בימי בחרותו, מפל מקום אם עשה תשובה אחר כך בימי זקנותו מועיל לו כאלו לא חטא מעולם.

והנה רבקה פשהלכה לפני עבודה וזה ורצה עשו לצאת, וכשהלכה לפני בית המדרש ורצה יעקב לצאת, וחסכה שזה ילד אחד, רק שבזמן אחד יהיה רשע, ובזמן אחד יהיה צדיק, משום הכי רוצה לילף לכאן ולכאן. משום הכי הלכה לדרש את ה' מה תהא בסופה, כלומר האי ילד מאי יהא לבסוף אם צדיק או רשע, אם יהיה צדיק בסופו יהיה ניחא לה, פנין שבמקום שבעלי תשובה עומדין וכו', רק יראתה היתה שמה יהיה רשע בסופו ויאבדו כל זכותיו שעשה בימי בחרותו. ותאמר אם בו למה זה אנכי, כמו שכתב רש"י למה התפללתי על בנים, ואמרו לה שני גי'ים בבטנה, כלומר אחד צדיק גמור ואחד רשע גמור.

החזמת והפתילים

רבי יהודה שוקרון זצ"ל

אה קטן תלמיד חכם עדיף מאח גדול עם הארץ

נראה לבאר את ריב יעקב ועשו, בהקדים את דברי הרא"ש בתשובה (כלל טו סי' ז), בדין תלמיד חכם שנדה את אחיו הגדול על כך שבגדו, שנדויו נדוי, על אף שהאח הקטן חיב בכבוד אחיו הגדול, מפל מקום מאחר שאינו מכבד את התורה, אין האח הקטן חיב בכבודו.

ויש להוסיף טעם בדבריו, שמפנין שהחיוב

ואלה תולדת יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה יט)

פדה נפשי

רבי פראג'י עלו"ש זצ"ל

תפלתו של יצחק התקבלה בזכות שהיה בנו של אברהם

יש להבין את הפילות בלשון הפסוק. מדוע אחר שאמר "יצחק בן אברהם", הוסיף ואמר "אברהם הוליד את יצחק". ויובן, בהקדים את דברי הגמ' ביבמות (טו), "יצחק אבינו עקר היה, שנאמר ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו", על אשתו לא נאמר אלא "לנכח", מלמד ששניהם עקרים היו. ושאלה הגמ', אם שניהם היו עקרים, היה צריך להיות כתוב ויעתר להם ולא ויעתר לו, ותרצה הגמ', לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק, לתפלת צדיק בן רשע.

ומעתה יובן, שבאה התורה לתמדתו את הסבה שקבל ה' את תפלת יצחק, ולכן אחר שאמר "יצחק בן אברהם" שבזה פרט את יחוסו, חזר שוב ואמר "אברהם הוליד את יצחק", לומר שזו הסבה למה שנעתר לו ה' ולא לרבקה, בגלל שהוא היה צדיק בן צדיק, מה שאין בן רבקה שהיתה צדיקה בת רשע. (באדיבות מכון חכמי ספרד נתיבות)

ויתרצו הבנים בקרבה ותאמר אם בן למה זה אנכי ותלף לדרש את ה' (כה כב)

זכרון אהרן

רבי אהרן הכהן זצ"ל

יראת רבקה שמה בנה יהיה רשע בסוף ימיו

פרש רש"י, ויתרצו פשהיתה הולכת לפני בית המדרש של שם ועבר היה יעקב מפרנס לצאת, וכשעברה לפני

פני מבין

רבי נתנאל פריד זצ"ל

רמז התבן והמלח למחזיקי תורה

וּפְרָשׁ רַשׁ"י שֶׁהִיָּה שׁוֹאֵל אֲבִיו אִיךָ מַעֲשִׂינָן אֵת הַתְּבָן וְאֵת הַמֶּלַח. וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק מִפְּנֵי מָה שֶׁאֵל שְׁאֵלוֹת אֵלּוּ דוֹקָא.

וְנִרְאֶה, דְּטַעַם שֶׁאֵהָב יִצְחָק אֲבִינוּ ע"ה לַעֲשׂוֹ שֶׁהִיָּה חוֹשֵׁב שֶׁעָשׂוּ מִחֲזִיק תוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּשִׁמְעוֹן אַחֵי עֲזָרָא (ע"ו סוטה כ"א. זבחים ב.), וּבִנְיָה הִיָּה מְרַמָּה אֵת אֲבִיו. וְהִנֵּה תְּבָן וּמֶלַח בְּעֶצְמוֹתָם אֵינָם לְמַאֲכָל, עִם כָּל זֶה הֵמָּה מַעֲמִידִים הַמַּאֲכָל, כִּי לֹא־לֵא תְּבָן לֹא נִתְקַיֵּם הַתְּבוּאָה, וְלֹא־לֵא הַמֶּלַח נִפְגַּם טַעַם הַבָּשָׂר.

וְלִזְוָה רָמַז עָשׂוּ שֶׁהַתְּבָן וְהַמֶּלַח צָרִיךְ כְּגוֹף הַמַּאֲכָל, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹ שֶׁהִיָּה גַם לַתְּבָן וּמֶלַח חֵלֶק קִדְשָׁה, וְאִם כֵּן הוּא כְּמוֹ תְּבָן וּמֶלַח שֶׁמִּחֲזִיק הֵינִי בְּרַפְיָה דְרַבְּנָן דְּשִׁלְחֵי. אֲמַנָּם שׁוֹא יִדְבֹר, כִּי לֹא הַחֲזִיק לַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה, וְזֶה שֶׁאָמַר כִּי צִיד בְּפִיו, וְלִכְךָ חֲשַׁב יִצְחָק לְכַרְכוֹ לַמַּעַן יִחֲזַק לַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה.

וּרְיִבוֹ רַעִי גָרַר עִם רַעִי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם הַבְּאֵר עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ. וַיַּחֲפְרוּ בְּאֵר אַחֲרַת וּרְיִבוֹ גַם עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ שִׁטְנָה (כו כ"א)

לחמי תודה

רבי צבי הירש הורוויץ זצ"ל

כחו של היצר הרע על ידי שמיעת האדם לפתויו

יֵשׁ לְהַבִּין פְּנִינַת עֲנָן הַלֵּז דְרַךְ רָמַז עַל פִּי הַיְדוּעַ מַה שֶׁכָּתוּב בְּפָרְקֵי אֲבוֹת (פ"ד מ"ב) שֶׁעֲבָרָה גּוֹרְרַת עֲבָרָה, וְהַעֲנָן הוּא עַל פִּי מַה שֶׁאָמְרוּ חז"ל (סוכה נב:) שֶׁהַיֵּצֵר הִרְעַת מִתְחַלֶּה כְּאוֹרֵחַ וּלְבִסּוֹף כְּבַעַל הַבַּיִת, וְהִנֵּנוּ שֶׁבַפְּעַם הִרְאִישׁוֹן שֶׁפּוֹגַע בּוֹ הַיֵּצֵר הִרְעַת הַבְּחִירָה בְּיָדוֹ לְכָל לְהַשְׁמַע לַעֲצָתוֹ רַק לַעֲצַת הַיֵּצֵר הַטּוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים ל טו-טז) 'רָאֵה נִתְמִי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֵת הַחַיִּים וְאֵת הַטּוֹב וְגו' וּבְחִרְתָּ בְּחַיִּים, אֲבָל מִיָּד שֶׁשָּׁמַע אֵלָיו לְהַסְתִּיתוֹ הוּא נוֹתֵן כַּח לְהַיֵּצֵר הִרְעַת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חז"ל (כ"ב טו) הוּא שֵׁטֶן הוּא יֵצֵר הִרְעַת, עוֹלָה וּמִקְטָרֵג, יוֹרֵד וּמְסִית, וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּפָרְקֵי אֲבוֹת (פ"ד מ"א) שֶׁהַעוֹבֵר עֲבָרָה אַחַת קוֹנֵה לוֹ קִטְגוֹר אַחַד, עַד שֶׁמוֹשֵׁל בּוֹ בַּפַּעַם הַשְּׂנִי כְּבַעַל הַבַּיִת לְהִסִּית לוֹ וּלְשַׁמַּע אֵלָיו.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ שֶׁעֲבָרָה גּוֹרְרַת עֲבָרָה, רָצָה לֹאמֵר שֶׁבַפְּעַם הַשְּׂנִי הַיֵּצֵר הִרְעַת שֶׁהוּא הַשֵּׁטֶן הוּא מוֹשֵׁל עָלָיו כְּמוֹ בַעַל הַבַּיִת, לְהַכְרִיחוֹ וּלְשַׁמַּע לְהַסְתִּיתוֹ וּלְעַבֵּר עָלֶיהָ בַּפַּעַם שְׂנִי. וְזֶהוּ פְּנִינַת דוֹד הַמֶּלֶךְ ע"ה שֶׁאָמַר (תהלים יח יח) 'הַצִּילֵנִי מֵאִיְבֵי עַו וּמִשְׁנֵאֵי כִּי אֲמַצּוּ מִמֶּנִּי, רָצָה לֹאמֵר שֶׁהַיֵּצֵר הִרְעַת נִתְחַזַּק

כחו 'ממני', שאני גרמתי להחזיק כחו. והנה מתחלה היה מריבה של רועי גרר שלא פדין, לפי שאותו הבאר כבר היה שוף ליצחק מאחר שחפרו בימי אברהם אביו, ויסתמום פלשתים אחר מוות אברהם. ובפעם השני כבר היה מצד ממשלת היצר הרע והשטן שנעשה כבעל הבית, וזהו שקראו שמה 'שטנה', לרמוז שהוא מצד כח השטן, שתבת 'שטנה' הם אותיות 'השטן'. וזהו שנאמר אחר כך ויעתק משם, לפי שידוע מה שאמרו חז"ל (יומא פו:) שהעובר עברה ושנה בה נעשית עליו כהתר ואין מספיקין בידו לעשות תשובה, ומזה ששנו רועי גרר בחטא זה של מריבה שלא פדין פעם שנית, נודע אליו ליצחק שבודאי לא יחזור שוב מחטא הלז, ובשביל זה נסע משם למקום אחר.

ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו בנו וילך עשו השדה לצוד ציד להביא (כו ה)

צלוחתא דאברהם

רבי אברהם קליינפלד זצ"ל

כיון שהלך עשו להביא מהגדל נעשה עת מכשר לסבב את הברכות על יעקב אביו

פְּרָשׁ רַשׁ"י ו"ל, מֵהוּ 'לְהַבִּיא', אִם לֹא יִמָּצָא צִיד יִבִּיא מִן הַגְּדֹל, עַד כָּאן. וְהַדְּקוּק מְבָאָר, כִּי יוֹתֵר הִיָּה מְקוֹם שִׁיּוּדִיעַ לָנוּ הַכְּתוּב זֶה מִקְדָּם תִּכְּף לְאַחַר הַצּוּוֵי שֶׁל יִצְחָק ע"ה, וְאַחַר כֵּךְ יֵאמֵר 'וּרְבֵקָה שָׁמְעַת'. גַּם מְדַקְדְּקִין הַמְּפָרְשִׁים עַל הַלְשׁוֹן 'שׁוֹמְעַת', וְהִנֵּה לִיָּה לְמִיָּמַר 'וַתִּשְׁמַע רְבֵקָה'. וַיִּתְכַּן לֹאמֵר בְּפִשְׁטוּתוֹ, כִּי כָּל זִמַּן שֶׁהִיָּה עָשׂוּ מְקַיֵּם כְּבוֹד אֲב בְּשִׁלְמֵי הַרְאִוִי, לֹא הִיָּה מְקוֹם שֶׁלֹּא יִתְקַיֵּם מִחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל יִצְחָק ע"ה וְלִסְבֹּב הַבְּרָכוֹת עַל רֵאשׁוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. וְזֶהוּ מֵאֵמֶר הַכְּתוּב וּרְבֵקָה שָׁמְעַת וְגו' וַיִּלְךְ עֲשׂוֹ הַשְּׂדֵה לְצוּד צִיד לְהַבִּיא, כִּי שָׁמִיעָה הוּא לְשׁוֹן הַכְּנָה כְּיָדוּעַ, וְהִנֵּנוּ כִּי הַבִּינָה בְּרוּחַ הַקִּדְשׁ (וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּאוֹר הַחַיִּים לְפִי דְרִכּוֹ שֵׁם) שֶׁהִלֵּךְ עָשׂוֹ לְהַבִּיא מִן הַגְּדֹל וּלְעַבֵּר עַל הַצּוּוֵי שֶׁל יִצְחָק אֲבִיו, עַל כֵּן עָתָה יֵשׁ מְקוֹם וַעַת מְכַשֵּׁר לִסְבֹּב אֵת הַבְּרָכוֹת עַל יַעֲקֹב ע"ה.

ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר (כו ו)

פרי עץ

רבי יחיאל מיכל שפיץ זצ"ל

בקשת יצחק מעשו שידבר בלשון רכה

מְדַבֵּר אֵל עֲשׂוֹ אַחִיד לֵאמֹר, הֵן 'לֵאמֹר' מִיָּתֵר הוּא. גַּם קָדַם לְזֶה שֶׁאָמַר

ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר, הן 'לאמר' נמי מיתר הוא.

וַיֵּשׁ לֹאמֵר דִּידוּעַ כָּל מְקוֹם דְּכִתִּיב 'לֵאמֹר' הִיא אֲמִירָה רְכָה, כְּמוֹ שֶׁדְּרָשׁוּ עַל פְּסוּק (שמות יט א) 'כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב' כְּדֵאִיתָא בְּפִסְיָקְתָא וְהוּבָא בְּיַלְקוּט. וְהִנֵּה יִצְחָק אֲבִיו הִיָּה מִתִּירָא מְזָה, שֶׁמָּא יִשְׁמַע יַעֲקֹב וַיַּעֲשֶׂה תְּחִבּוּלָה לְקַבֵּל הַבְּרָכוֹת, לְכֵן אָמַר יִצְחָק לַעֲשׂוֹ שִׁיאֵמַר אֲמִירָה רְכָה, וּכְשִׁיַּעֲקֹב יַעֲשֶׂה תְּחִבּוּלָה יִהְיֶה הוּא מְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן עֲשׂוֹ שֶׁהִיא קְשָׁה, וּבִנְיָה יַדַּע שֶׁאֵינוֹ עָשׂוֹ.

לְכֵן כֹּה אָמְרָה רְבֵקָה אֵל יַעֲקֹב בְּנֵה 'לֵאמֹר', רָצָה לֹאמֵר שִׁיאֵמַר אֲמִירָה רְכָה, כִּי הִנֵּה שָׁמְעַתִּי אֵת אֲבִיךָ מְדַבֵּר אֵל עֲשׂוֹ אַחִיד לֵאמֹר אֲמִירָה רְכָה. אֲמַנָּם עָשׂוֹ הִרְשַׁע אֵין מַעֲצוֹר לְרוּחוֹ, וְאִפְלוּ הִכִּי אָמַר בְּלִשׁוֹן קְשָׁה 'קוֹם אָבִי'.

ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן (כו ט)

בגין שלמה

רבי שלמה הכהן מוולקנא זצ"ל

בגדי עשו הגדולים היו ראויים בגדר גם ליעקב

וְלִכְאוּרָה קְשָׁה דְּמֵאֵי הַצָּרִף הַכְּתוּב לְפָרֵשׁ כָּאֵן דְּעָשׂוֹ הִיָּה 'בְּנֵה הַגְּדוֹל', וְלִמֵּאֵי נִפְקָא מִנָּה בְּנֵה לַעֲנֵן הַלְבִּישָׁה. וַיֵּשׁ לֹאמֵר דְּבָא לְאַשְׁמַעֲיָנָן דְּבַר חֲדוּשׁ בְּנֵה, דְּוִדָּאֵי דְּעָשׂוֹ מְלַבֵּד דְּהִיָּה כְּכוֹר עוֹד הִיָּה גְדוֹל בְּקוּמָה וּבְרַחֵב יוֹתֵר מִיַּעֲקֹב, וְאָף עַל פִּי כֵן נַעֲשֶׂה גַם דְּבַגְדֵי עָשׂוֹ שֶׁהִיָּה גְדוֹל הִיָּו מְכוּוֹנִין לְמַדְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב וְאָף שֶׁהִיָּה בְּוִדָּאֵי קִטְן מְמוֹנֵי בְּקוּמָה, דְּמֵן הַשְּׂמִיָּם סִיעוּהוּ שֶׁהִיא בְּגָדֵי עָשׂוֹ הוֹלְמָתוֹ כְּדִי שִׁיטַל הַבְּרָכוֹת. [מֵאִבֵּי הַמְּחַבֵּר]

ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשחו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו (כו כב)

ספר החיים

רבי פארנאאלה סרוסי זצ"ל

כאשר חקמת הסופרים תסרח אין הידים ידי עשו

יֵשׁ לְהַבִּין, מִפְּנֵי מָה בַּתְּחִלָּה נִכְתַּב "הַקֵּל" חֶסֶד ו', וְאִח"כ "קוֹל" מְלֵא ו'. וַיֵּשׁ לְהַקְדִּים אֵת הַגִּמְ' בְּסוּטָה (מטו), כִּי בְּעֶקְבוֹת מְשִׁיחָא, חֲקִמַת סוּפְרִים תִּסְרַח. וּפְרָשׁ רַשׁ"י, שְׂזִמַּן זֶה הוּא 'בְּסוּף הַגְּלוּת לְפָנֵי בִיאַת הַמְּשִׁיחַ'. כְּלוֹמֵר, שֶׁלְּפָנֵי בּוֹאוֹ שֶׁל הַמְּשִׁיחַ יִהְיֶה רִשְׁעִים שִׁיבּוּזוֹ אֵת לוּמְדֵי הַתּוֹרָה.

עוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים, שֶׁלְשׁוֹן 'קְלוּת' פְּרוּשָׁה לְשׁוֹן 'בְּזִיווֹן', וְכְמוֹ שֶׁאָמַר אֶצֶל הַגֵּר 'וַתִּקַּל

ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה. שטנה' אותיות 'השטן', דכשיש מריבה השטן מקטרג. ולכך אמר 'שטנה' לשון נקבה, כי המר ובה פרה ורבה פנקבה, וזהו ג'ם' לרבות.

נחלת אברהם

רבי אברהם אבא הרצל זצ"ל

מחלקת אחת דוחה מאה פרנסות

ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים (כו ט). ויש לומר הטעם שיצחק קרא שמות הללו עשק שטנה, הכל בלשון ריב ומחלוקת, דאיתא בספרים שמחלקת אחת דוחה מאה פרנסות, והשפע והברכה מתמעטת, והינו ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים, ואז אמר להם יצחק תראו שגם לכם לא יהיה מים, ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו, ועל ידי המחלוקת נדחית פרנסתם, שהגשמים והמים הינו פרנסה.

וכן בפסוק כ"א הכי פרושו, ויחפרו באר אחרת ויריבו רעי גרר גם עליה, פי לא היו להם מים מבאר הראשון כמו שפרשתי, ואמר להם יצחק שגם עכשו לא יהיה מים, ויקרא שמה שטנה על שם הריב והשטנה, ועל ידי המחלוקת פסקה להם המים, לכן ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו רעי גרר עליה פי ראו מה נעשה עד עכשו.

קרנן העני

רבי יעקב חטינא זצ"ל

סגלת השלום והאחדות לפרנסה

וילכו מאתו בשלום. ויהי ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים (כו לא-לב). הא דנקט 'ביום ההוא', לרמז הא דאמרו מחלקת אחת דוחה מאה פרנסות, פי מיד שעשו שלום מצאו מים בלי טרח.

אמרו זכרונם לברכה (ב"ר א, ד), אפין מעוטין נינהו. רמז שאף על פי שנתברך בכל הברכות לא נתגאה לבו ח"ו, אלא אדרבא הכניע עצמו לפני ה' שזכהו להם, שפך דרך הצדיקים להכניע עצמם בטובה שעושה להם הקדוש ברוך הוא, הפך הרשעים שמתגאים ברב שפע ה' עליהם פנוע, ובשביל זה נעשה מרפכה לשכינה. וזהו 'יצא' גימטריא מיכאל, ואמרו זכרונם לברכה, כל מקום שיש מיכאל שם גלוי שכינה. ורמז גם פן למה שכתב בזהר (ח"א קמג): תרי יציאות הללו למה, חד דשכינתא וחד דיצחק.

גנות המחלקת

אשי ישראל

רבי ישראל ברודא זצ"ל

שנאת וקנאת פלשתים

ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו. ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה (כו כ-כא). טעם הדבר לקריאת שמות אלו, אפשר לומר כי בתחלה בבאר הראשונה אשר התעשקו על הבאר לא נודע עוד זדון לבם ושנאתם וקנאתם, ואולי בדין באו בטענה, על פן קרא שמה רק 'עשק' כי נעשה עליה עשק.

אך אחר כך בעת חפרו באר אחרת, וראה יצחק כי שוב באו עליו בעקיפין, הבין דעתם כי רק מחמת שנאה וקנאה יחזיקו עליו, על פן שמה נאה לו לקרא 'שטנה', פי זאת רק המשטמה נעשה. וטעם שם 'רחובות' מוכן כמו שאמר בהפסוק עצמו. [בשם אבא מורי המנוח זל"ה]

אנך יפה

רבי חיים נסים יצחק פאלאגי זצ"ל

קטרוג השטן בשעת המחלקת

גברתה בעיניה" (בראשית טו, ד). עוד יש להקדים את המדרש (ב"ר סה, ט) על הפסוק "הקל קול יעקב והידיים ידי עשו", 'בזמן שקולו של יעקב מצוי בכתי פנסיות אין "הידיים ידי עשו", ואם לא, "הידיים ידי עשו"'. ומעתה, על פי דרכו של המדרש, יש לבאר מדוע נכתב "הקל" חסר ו', וכאלו נקרא 'הקל', ואח"כ נכתב "קול" מלא ו'. שפונת הפסוק לומר, שפאשר "הקל קול יעקב", הינו, שפאשר ינהגו הרשעים קלות ראש ובזיון ב"קול יעקב", אז אין "הידיים ידי עשו", משום שיבאו המשיח וילחם מלחמות ה' ויעשה פלה ברשעים. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני

הארץ (כו כח)

גלילי זהב

רבי מאיר ב"ר משה מקרשוב זצ"ל

שתי ירידות טל לצורך כסוי המון

פרש רש"י יתן ויחזור ויתן כו'. וקשה מאי בעי רש"י ומה פרושו. ויש לומר דאיתא במדרש (ב"ר יו טו א) 'ויתן לך מטל השמים' זה המון, ואיתא בגמרא (ימא עה:) 'שהמון נפל כמין קופסא, טל מלמעלה וטל מלמטה, והמון מנח ביניהם. ולפי זה פרש רש"י שפיר 'יתן ויחזור ויתן' שפיון שאזיל על המון אז מוכח הטל לירד שני פעמים, למעלה ולמטה. [בשם מורי הצדיק הרב המפלא מהור"ר יצחק אייזק הובנוויר]

ויהי אף יצא יצא יעקב מאת פני יצחק

אביו ועשו אחיו בא מצידו (כו ל)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאט זצ"ל

אף על פי שנתברך יעקב בכל הברכות לא נתגאה בלבו

מעשי צדיקים

מיד כשיצא רבי בונם ממשךרו של הרוקח, היזדמן לנגד עיניו מוכר ספרים יהודי, והוא רכש אצלו בששת הרובלים סט של הזהר הקדוש, שאכן היה נחוץ לו באותה שעה ולא היה בידו. משהגיע לאזנו הידיעה פי הרה"ק הדגל מחנה אפרים זיע"א מתארח עתה בלמברג, והוא מתעתד לעשות את השבת בבית

כאשר עמד למבחן אצל הרוקח הראשי, השתומם הלה מגדל חקמתו ברפואות ובמיוחד מכך שהשתלם ללא מורה או ספר, פאשר שמע שאין בידו כדי לרכש ספרים לצורך השתלמות נוספת במקצוע הרוקחות, יצא הלה מגדרו והעניק לו ששה רובל עבור רכישת ספרים נחוצים.

ויצא הראשון אדמוני בלו באדרת טער ויקראו שמו עשו (כה כה) בתקופה שעדין לא התפרסם טבעו בעולם, הצרף הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א להגיע לעיר למברג היא לבוב, במטרה לקבל רשיון להפעיל בית מרקחת בעירו, בה מצא את פרנסתו באותן השנים.

הנגיד רבי לייב די מימעליס ז"ל, שהיה גיסו של הרה"ק רבי יעקב יצחק מליובלין זיע"א ומכניס אורחים מפרסם, מהר רבי בונם והגיע לבית האכסניה.

כשהוא לבוש בגדי אשכנז מחמת שלא היה זמנו בידו להחליפם, נכנס רבי בונם אל הדגל מחנה אפרים שמיד הכיר במעלתו, שמח לקראתו, וצוה עליו לבקש מבעל הבית להתארח אף הוא במחצתו בשבת הקרובה, למען ישתעשעו יחדיו בדברי תורה.

נגיש רבי בונם אל רבי לייב די מימעליס ובקש להתארח בביתו, אף הוא לא הכירו ולא הסכים להביאו לצל קורתו בשל בגדיו אלו, אף כשטענו לפניו, "מדוע אגרע מכל האורחים ברחבי המחוז המתקבלים בביתך תמיד בשמחה, ואפלו מאותם ארחי פרחי המגיעים בכל שבת קדש", מאן לו המארח, ואף שהציע לשלם בכסף מלא, לא קבל.

גמר רבי בונם בדעתו לסעד את סעודות השבת בצלו של הדגל מחנה אפרים, גם אם ישב בפתח על מפתן הבית, השיג לעצמו כזית חלה לצרוף לחם משנה, ודמה בנפשו להסתפק בה עבור סעודת השבת כשהוא מחליט שהכל כדאי, ובלבד שיזכה לשבת בסעודת שבת קדש בצותא קדא, תחת קורת גג אחת עם האורח הדגול.

הגיעה שעת הקדוש, במקום השלף הס, הכל עשו אָזְנָם כְּאֶפְרַכְסֹת לְשִׁמְעַת אֵת הָאוֹרֵחַ מְעִיד עַל בְּרִיאַת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. הרבי כבר אחז בגביע הקדוש, ואז הניחו והחל מחפש בעיניו אחר מאן דהוא בין המשתתפים, העביר עיניו שוב ושוב אחר הנוכחים, אף לא מצא את אשר חפש.

הלך האורח ממקומו בראש השלחן וחפש בקרב הקהל הרב הנוכח במקום, עד שלבסוף מצא את רבי בונם מצטנף בפנתו על מפתן הבית ובדו כזית חלה, אמר לו "שבתא טבא" בפנים קורנות, לקח אותו בידיו הקדושות, והולוכו עמו לראש השלחן לעיני כל העולם.

הרבי קדש ואחר שפך יין לתוף כוסו של רבי בונם והורה לו שיקדש לעיני כלם, אף הוא אמר שכבר יצא מאת הדגל מחנה אפרים, הרבי נטל ידיו והושיב את רבי בונם לצדו, הגיש לו מאכלים מצלחתו, ודחק בו שיאכל באמרו, "גם אם בעל הבית אינו רוצה להכניסכם, המנה הזו שלי ואוכל להעניקה לכל

אשר אהפץ".

אחר הסעודה בקש רבי בונם לחזר לאכסניתו, אף הדגל מחנה אפרים אמר שהוא מבקש הימנו שישאר עמו בחדרו בליל שבת קדש, צוה על משרתו שיכין בחדר כלי גדול עם שכר, וגם פר וקסת עבור רבי בונם, הצדיקים הסתגרו בחדר במשך כל הלילה, ועסקו בסתרי תורה ובעניינים העומדים ברומו של עולם.

בין הדברים אמר הדגל מחנה אפרים על הפסוק 'ויקראו שמו עשו', שפרש רש"י הקדוש, 'הכל קראו לו כן'. קריאה היא לשון 'המשכה', וזה 'הכל קראו לו כן', כי לשקר נמשכים הכל, אף האמת נעדרת, אחריה אין הרבים מבינים. (רמתיים צופים)

ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים (כה נו)

שאל רבי יוסף חיים מבגדאד זצ"ל בעל ה**הגן איש חי**, מפני מה נאמר כאן 'ויגדלו הנערים', והלא זה מובן מאליו שאחר שגדלו נעשה זה 'איש ידע ציד איש שדה' וזה 'איש תם ישב אהלים', והסביר זאת במשל.

נשר גדול בנה את קנו על ראש צוק אדיר, מקום אשר צפור ובעל כנף אינם יכולים להגיע אל הגוזלים נפל מהזו והגיע אל הבקעה, מקום המרעה של העזים, הגוזל הקטן הסתובב בקרב הטלאים הרפים עד שגדל וצמחו לו כנפים גדולות, אתם נסק אל השמים כפי טבעו שברא בו הקב"ה.

לימים פגש הנשר תיש שגדל עמו יחד, התיש הכיר בנשר כי הוא רעו משכבר הימים, על כן קדמו בברכה וקרא, "שלום לך אחי הנשר", "מה לי ולך", התגאה הנשר, "אמנם בצעירותנו גדלנו יחד ולא התבישתי בחברתך, כי שנינו היינו דומים ועדין לא לי צמחו כנפים, כעת כאשר אני בשיא תפארת, אין לי כל רצון להתחבר עם יצור כמוך".

כן הוא גם הנמשל, אמר רבי יוסף חיים, "יעקב ועשו גדלו יחד בבית הגדול של יצחק, בקטנותם עדין לא נפר ההבדל ביניהם, אולם אחר שגדלו ונפר טבעם בעולם, נבדלו זה מזה כהבדל שמים מן הארץ.

יעקב אבינו עליו השלום עלה ונתעלה במדרגות הקדושה והטהרה, ואילו

עשו ירד מטה מטה במדותיו הרעות. זהו שנאמר 'ויגדלו הנערים, ויהי עשו איש ידע ציד, איש שדה, ויעקב איש תם ישב אהלים'. (עוד יוסף חי)

ויעקב איש תם (כה נו)

בימי מלחמת העולם השנייה פעפעה שנאת ישראל כארס נחש בלבבות, ושונאי ישראל הרימו ראש בהעלילם על היהודים עלילות ברשע על כל דבר קל, עם ישראל נתון היה למשיסה בידי צריו ושונאיו.

בעירה אחת במחוז תאפיללת היה מושל המקום קצין צרפתי בעל דרגה גבוהה, קתולי אדוק ושונא ישראל מבהק, וצמא לדם נקיים, שנאתו העבירה אותו על דעתו, וקבש את כל ראשי הקהלה בבית הסהר בהעלילו עליהם עלילות ברשע.

כשמע רבנו אביר יעקב זיע"א כי יהודים נחבשו בבית האסורים, מהר לנסע לאותה העירה, ובקש להפגש עם אותו מושל, הפגישה נקבעה לשעת בין הערבים, ורבנו אחר כחצי שעה לפגישה.

בהכנסו לחדר העיר לו המושל על כף ושאל, איך רב גדול כמוהו מרשה לעצמו לאחר לפגישה עם המושל, "התפללתי תפלת מנחה", ענה רבנו, "ותפלתי לפני ה' חשובה יותר מפגישה עם בשר ודם, הגם שהוא מושל".

תפלתכם היהודים אינה מקבלת ואינה רצויה לפני ה', אמר המושל, לכן היא בכלל מיתרת ועליך היה להופיע לפגישה בזמן, וראייה לדברי מדברי הנביא ישעיה ש'אמר (ישעיה א טו) 'גם כי תרבו תפלה אינני שמע דיכם דמים מלאו, דם נביאנו יש'ו שהרגתם אותו, ומאז ה' מאס בכם, אתם הרוצחים ואינו שומע תפלתכם.

מה לך כי נזעקת, אמר רבנו, וכי הרגנו גוי משלכם, הרגנו יהודי שלנו שכפר בעקר, וכן ראוי לו לפי הדיו, ואין לכם שום שיכות בו, אתם רק נתליתם על הענין והפכתם אותו לאלוה שלכם", החל וכוה סוער בין המושל ובין רבנו, ורבנו בעז רוחו השיבו על כל דבר ודבר.

תוך כדי וכוה התחממה האוירה, והמושל פלט בדבריו כי הוא חיב לנקם מהיהודים דם משיחם, כששמע זאת רבנו, עמד

חורה לו.

בראותו זאת חפץ הרבי מזידטשוב לפיכך את האברך, והוא פנה אל הרבי מדינוב והקשה, "יגיד נא לי מעלתו, היכן נרמז בתורה שאבותינו אברהם יצחק ויעקב לא הלבישו על צואריהם מטפחת".

הרבי מדינוב שתק, ואותה עת עמד בין שני כסאות הצדיקים בנו של הרבי מדינוב, לימים הרה"ק **רבי דוד מדינוב** זיע"א, פתח אותו וניק ונכים פיו בחכמה ואמר, "אלו היו אברהם יצחק ויעקב לובשים צוארון ומטפחת, לא הייתה רבקה זקוקה להלביש את יעקב אבינו את 'עורות גדי העזים' על חלקת צואריו, בלאו הכי לא היה יצחק מכירו מחמת הצוארון והמטפחת".

(עטר חצחחות)

ויאמר יעקב אל אביו אנכי עטו בכרך עשיתי כאשר דברת אלי קום נא שבה ואכלה מצידו בעיבורי תברכני נפשך (כו יט)

בשמחת תורה האחרון לחיי הרה"ק **רבי ישראל מרוזין** זיע"א, הוא צוה על החסידים להכנס אל בנו הגדול הרה"ק **רבי שלום יוסף מסאדיגורא** זיע"א באמרו, "הוא יברך אתכם, וזה יקיים כאלו אני ברכתו".

נכנסו החסידים לרבי שלום יוסף, ואחד מהחסידים הזכיר כי יש גזרה חדשה ברוסיה, שגזרו לקצר את הבגדים ואת הפאות, ולעמתו טען חסיד אחר שהדבר לא כל כך גרוע, ענה רבי שלום יוסף, "אל תגידו כך, ואני אסביר לכם על פי התורה ועל פי טבע העולם, למה גזרת הלבוש רע היא".

על פי תורה, אנו מוצאים דבשה שנקנס יעקב אל יצחק אביו לקבל הברכות, אמר 'אנכי עשו בכרך', וכבר תמה על כך רש"י הקדוש, איך יתכן שיעקב בחיר האבות יוציא מפיו דבר שאינו נכון.

אלא יש לומר כי מאחר ויעקב אבינו לבש אותה שעה את מעילו של נמרוד שהיה לבוש קצר, זה לא נקרא שקר. וכן על פי טבע העולם, אדם שלובש בגדים קצרים ופאותיו קצרות, הוא מתבייש ללכת למקוה וללמוד בזהר הקדוש, מה שאין כך אחד שהולך עם בגדים ארוכים. (היכל הבעל סם טוב נא. ע"פ כתבי ר' יונה צלר)

רואה ומשתומם. כאשר נרגע הרבי מבכיו, היו בתי התפלין מלאות מדמעותיו, הרבי רוקן את הבתים ואמר לסופר, אחר שתיבש את הבתים, רשאי אתה להכניס אליהם את הפרשיות כרגיל.

בהגיע היום והנער החל להניח תפליו, חל בו שנוי ללא הכר, לבו התמלא באהבת תורה ויראת שמים, ומאז עלה ונתעלה עד שהיה לאחד מצדיקי הדור, הלא הוא הרה"ק **רבי זאב וואלף מז'אברזי** זיע"א. (ספרן של צדיקים)

וישב יצחק בגר' (כו ו)

ספר החסיד ר' זכריה אברהם מאוסטרלנקה ז"ל, שהיה יליד דאברין ובעיר זו התגורר מספר שנים, עד שהצעה לו דירה בעיר אחרת, החסיד נבוך בדעתו האם להענות להצעה ולא ידע להחליט בעצמו, עד שגמר בדעתו לשאל את פי רבו, הרה"ק **רבי שמחה בונם מפרשיסחא** זיע"א.

בשינוע של פרשת תולדות הגיע אל הרבי, משהתייעץ עם החסידים בבית המדרש, הם הציעו שיעמיד צלוחית שחר בסעודת יום חל, ואז כשהרבי יאמר תורה, ימצא בדברי תורתו פתרון לכל הספקות שרצה לשאל.

כשהזכירו את שמו של ר' זכריה אברהם שמעמיד צלוחית שחר, אמר הרבי, 'וישב יצחק בגר', אגב גרר אכשכא לאדם על ידי הזדמנות איזה מקרה, יבין כי מן השמים הוא וישב במקום ההוא, עד שיראו לו משמים לעקר למקום אחר. (אור שמחה)

ואת ערות גדי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צואריו (כו טז)

בעת שישבו הרה"ק **רבי צבי הירש מזידטשוב** זיע"א והרה"ק **רבי צבי אלימלך מדינוב** זיע"א יחדיו לסעודת שבת, פנה אברך שלבש צוארון לבן ועליו מחברת מטפחת נאה כנהוג אצל בעלי המסחר המתחדשים אל הרבי מזידטשוב, ואמר "לחיים" על שתית היין כנהוג.

מאחר ותעב רבי צבי אלימלך את הדברים החדשים בעיני המלבושים, ורחק את אנשי שלומו ממלבושים מעין אלו, הגביה רבי צבי אלימלך את יד קדשו, ומשמש את צואר האברך עם המטפחת שלבש, כמרמז לאברך שהדבר

וסטר שתי סטירות לאותו מושל ואמר, עקשו אני מבין כי אתה מעליל עלילות ברשע על אנשים חפים מפשע, חובשם ומענישם על לא עול בכפם, רק מתוך קנאות חשוכה.

המושל שנפגע קשות מדברי רבנו, ובמיוחד מסטירות הלחי שסטר לו על פניו, שלף את האקדח התפי שלו, וכונן את האקדח ללבו של רבנו.

עברו שניות מספר כפסע בין אדמו"ר ובין המנות, והנה המושל זורק את האקדח, ומבקש את סליחת רבנו באמרו, כבוד הרב, אם אתה מוכן למסר עצמך עבור אחרים, ולסטר על פני, בידעך שיש בידי להרגך, ובכל זאת אתה עומד כנגדי, סימן שאתה איש אמת ודברך דברי אמת, אם כך אני מבקש את סליחתך.

אדמו"ר התנה את סליחתו, בתנאי שיותר לא יפגע המושל ביהודים, ואדרבא יעזר ויגן עליהם בכל עת היותו מושל המקום, האסירים שחררו מיד ואשמתם בטלה, ומאז שררה ידיו בין המושל ובין רבנו. (תולדות רבינו אביר יעקב)

ויגדלו הנערים (כה כז)

ברש"י, כל זמן שהיו קטנים לא היו נפרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלש עשרה שנה, זה פרש לבתי מדרשות וזה פרש לעבודת כוכבים.

אחד מבניו של הרה"ק **רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב** זיע"א גדל ככל הילדים בני גילו, כמותם למד, וכמוהם השתובב ושיחק, כאשר התקרב לגיל שלוש עשרה, פנה אביו הצדיק לסופר סת"ם ממחה בבקשה כי יכתב תפליו עבור בנו יקירו.

הסופר נגש למלאכה בקדשה ובטהרה וברב רגש, לא בכל יום מזדמן לו לכתב תפליו לבנו של צדיק הדור, כאשר סיים, בא הסופר לרבי יחיאל מיכל והראה לו את הפרשיות, הרבי שמח בפרשיות המהדרות, אולם בקשה אחת הייתה בפיו, לפני שתכניס את הפרשיות לבתים, הבא אותם אלי שוב.

בעבר זמן הגיע הסופר ובידיו הבתים והפרשיות, נטל רבי יחיאל מיכל את הפרשיות בידיו והחל בוכה, בכי חרישי מעמק הלב, והדמעות דמעות קדש גולשות לתוך בתי התפליו, והסופר

פרשת תולדות

קדושת שבת

כל בני המשפחה עמדו סביב שולחן השבת הערוך בטוב טעם ודעת, הנרות הפיצו אור זך ומהמטבח עלו ריחות הניחוח של תבשילי השבת המשובחים. בעל הבית, יהודי נשוא פנים, בר אוריין ומנכבדי העיר, כבר שורר 'שלום עליכם' בקול נעים, והוא החל מוזג את היין אל תוך גביע הכסף בו עמד לקדש בעוד שניות ספורות.

הגביע התמלא ביין אדום, בעל הבית הושיט את ידו אל הגביע, כדי להחזיק בו, ולפתע הוא צונח על הרצפה הממורקת. צווחת אימים נפלטה מפי כל הנוכחים, והם מיהרו לנסות להשיב את רוחו. אפס כי ככל שטלטלוהו לכאן ולכאן, ואף יצקו עליו מים קרים כקרח, הוא לא התעורר. האיש שכב על הרצפה, עיניו עצומות, והוא נראה כשקוע בשינה.

בני הבית המבוהלים עד מאוד אצו רצו אל הרופא המקומי שמיהר לבוא ולבדוק את אבי המשפחה שעדיין היה שרוע על הרצפה. לאחר בדיקה ממושכת אמר להם הרופא: תנוח דעתכם, רואה אני כי אביכם לא התעלף ואף אינו סובל מבעיה רפואית כלשהיא. רואה אני עליו שהוא ישן שינה עמוקה עד מאוד, עד כדי כך שהוא אינו מסוגל להקיץ ממנה. נראה איפוא כי הוא עבד קשה מאוד במהלך השבוע עד שהתעייף כל כך ולא היה יכול לשלוט בעצמו והוא נפל שדוד על הרצפה. זאת עשו, סיים הרופא ואמר, הרימו את אביכם בזהירות והניחו אותו על מיטתו כדי שימשיך בשנתו, וכשתחלוף עייפותו בוודאי יקום ויהיה כאחד האדם.

תחזיתו של הרופא התבררה כמדויקת ביותר. בבוקר יום השבת התעורר האיש משנתו, ולתדהמת כולם סיפר כי אין הוא יודע מדוע, אולם באותו רגע שבו עמד לקדש על היין הוא חש בעייפות נוראה שנופלת עליו כמו הר של אבנים גדולות, והוא לא הצליח להחזיק את שמורות עיניו פתוחות. אולם, מלמל האיש במבוכה, אין לי מושג על מה ולמה באה עלי עייפות זו, שכן לא זו בלבד שלא עבדתי קשה באופן מיוחד בימים האחרונים, הרי שגם 'חטפתי' תנומה טובה וממושכת בערב שבת, וקמתי ממנה רענן והפליא.

כולם העדיפו לשכוח מהמאורע המביך, עד שבשבת שלאחריה, בדיוק באותו רגע בה האיש עמד לקדש על היין, הוא שוב התמוטט

ונפל על הרצפה. ושוב ניסו להקיצו ולהשיב את רוחו, אולם הכל היה ללא הועיל. הפעם הם כבר לא הזמינו את הרופא, אלא על דעת עצמם הרימוהו והביאו אותו אל מיטתו. האיש ישן היטב במשך כל הלילה, ובבוקר יום השבת קם שליו ורענן כאילו לא היה כלום.

קל להבין שלקראת השבת השלישית כבר כולם עצרו את נשימתם לראות מה יקרה לפני הקידוש בליל שבת. גם האיש עצמו התכונן וישן כהוגן במשך שעות ארוכות של ערב שבת, גם בימים האחרונים של השבוע הוא כמעט ולא עבד, ובלילות הקדים לעלות על יצועו. הוא היה רחוק מעייפות כמו שמעולם לא היה, והפעם הוא ציפה שסוף סוף יוכל לקדש על היין בליל שבת ולאכול את סעודת השבת.

אך לחרדתו הרבה, גם באותו שבוע הוא מזג את היין לגביע, ובאותו רגע נפל על הרצפה שקוע בשינה עמוקה ממנה לא התעורר עד לשבת בבוקר. בזו הפעם כבר הבין האיש וכבר הבינו בני המשפחה שאין זה דבר רגיל. אין זו בעיה רפואית ואין זו עייפות מצטברת. זה בוודאי משהו רוחני יותר שמאפיל על נשמתו ומונע ממנו לקדש ולאכול את סעודת ליל שבת.

כבר במוצאי שבת יצא האיש בדרכו אל הרה"ק רבי שמואל אבא מזיכלין זיע"א כדי לתנות בפניו את מר גורלו. אך נכנס האיש אל חדרו של הרה"ק מזיכלין והוא פרץ בבכי עצום: הושיעה נא רבי קדוש, כי בצרה גדולה אנחנו! צרה רוחנית איומה ונוראה הגיעה עלי ואין אני מסוגל לסובלה, רחמנא ליצלן. ככל שניסיתי למנוע זאת ממני, שינה זו מתגברת עלי, ואין חכמה ואין עצה ואין תבונה לגדל זה. ברור לי שזה עניין רוחני מובהק, ובזאת באתי לדרוש את השם ולבקש מכבוד קדושתו להסיר מעלי צרה רעה ומרה זו הנוגעת לי עד דכדוכה של נפש.

נאנח הרה"ק מזיכלין ואמר לאיש הבוכה: מה אוכל לעשות לך, והלוא אתה פגמת וחיללת את השבת קודש, ולכן מידה כנגד מידה באה עליך צרה זו שלא תוכל לקדש את קדושת השבת בקידוש היום, ואם השבת עצמה היא זו שמענישה אותך על שפגמת בקדושתה, מה כוחי לעמוד כנגדה.

נדהם האיש לשמע תשובה זו והוסיף לבכות תמרורים, באומרו כי אין הוא מבין את כוונת הרבי, שהרי הוא שומר שבת קודש כדת, והוא נזהר בהלכותיה בכל פרטיה

ודקדוקיה, ובכלל, כבודה של השבת יקר בעיניו מאוד, והוא מענגה ומייקרה ביותר, ומה כוונת הרבי שהוא פוגם ומחלל את השבת. אולם הרה"ק מזיכלין נותר בשלו ואמר: הרי כבר השבתי לך ברורות, שכל עונש זה לא בא עליך אלא מחמת שחיללת שבת, ואין לי כיצד לסייע בידך.

האיש יצא מלפני הרה"ק מזיכלין בפחי נפש ובלב נשבר, כי הנה לא זו בלבד שהרבי לא הושיע אותו מצרתו הנוראה, הנה הוא הוסיף והביא עליו צרה נוספת כשהטיל על שכמו עברה חמורה של חילול שבת, בעוד שהוא יודע ובטוח בעצמו שהוא שומר שבת מחללו על הצד היותר טוב.

בני משפחתו של האיש המתינו בקוצר רוח לבוא אביהם מזיכלין, וכששמעו את אביהם מספר בעיצבון גדול את דברי הרבי אליו, המה ראו כן תמהו והשתוממו על תשובה זו, שכן מכירים היו באביהם את ההיפך מן הקצה אל הקצה, בידועם שאביהם זריז וזהיר מאוד בשמירת שבת כאחד היראים את השם.

עוד הם מדברים ואחד מבניו הגדולים של האיש נענה ואמר: יסלח לי אבי על אשר אני מרהיב עוז בנפשי לומר כי דברי הרה"ק מזיכלין הם אמת וצדק, ודבר אחד מדבריו לא ישוב ריקם, כי רוח הקודש שורה עליו והוא רואה ומביט מסוף העולם עד סופו, ואפילו בחדרי חדרים.

כולם נבהלו לשמע דברי הבן, והוא המשיך ואמר: לפני זמן מה, בליל שבת קודש, באישון לילה, הקיץ אבינו משנתו כשהוא צמא מאוד, והוא ביקש לשתות מעט מים צוננים. מאחר והיה חושך מוחלט בבית, הרי שאבינו שהיה עוד מעורפל משנתו שכח לגמרי שזהו יום השבת והדליק נר קטן כדי למצוא את החבת ולדלות ממנה כוס מים. לאחר שאבינו הרווה את צמאונו, הוא כיבה את הנר וחזר למיטתו והמשיך בשנתו.

בעוד שהאבא כלל לא זכר בבוקר מכל אשר אירע באמצע הלילה, הרי שבנו המספר היה ער וראה את כל הנעשה, אלא שביודעו כי לא במעל עשה כן אביו אלא בשוגג מוחלט, לא אמר לו ולא כלום, כדי שלא לביישו ולהכלימו. אולם עתה בשומעו את דברי רוח הקודש מפי הרה"ק מזיכלין, גמר אומר בדעתו שאין לו להסתיר זאת יותר וסיפר זאת לאביו.

ויהי כשמוע האיש את הדבר יוצא מפי בנו חביבו, אותו הכיר וידע כמי שמכבדו ומוקירו ביותר, ובוודאי אינו חשוד לבדות

לאחר שבועות רבים בהם לא עלה הדבר בידו, היה האיש עירני במשך כל סעודת הלילה, כשהוא מהלל ומשבח להשי"ת על כל טובו וחסדו אשר גמל עמדו.

על הפסוק (בראשית כז מד): 'וַיִּשְׁבֶּת עִמּוֹ יָמִים אָחָדִים עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חֶמְתָּ אַחִיר' כותב הרה"ק התפארת שלמה זיע"א: נראה לפרש הרמז על קדושת שבת, אשר בזכות השבת ישראל נגאלים, כמו שהמציא משה רבינו ע"ה במצרים בעצתו אל פרעה לאמר אפשר פועל עובד במלאכה תמיד, ונתן להם מנוחה יום אחד בשבוע, והוא השבת כמבואר במדרש. וכוונת משה רבינו ע"ה היה, כי בזכות השבת אשר הם שומרים יהיו נגאלין.

וכן היום עיקר הגאולה היא נעשה בשבת, כמו שאומרים 'אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל ביום השבת שישו ושמחו'. דהנה ידוע כל כוונת צפיית הגאולה העתידה ואשר מחכים בבנין בית המקדש ולהקריב קרבנות הוא לעשות תיקון היחודים בשלימות בכל העולמות כמקדם, כמו שכתוב בכל הקרבנות 'להקריב אשה לה', אמנם בקרבנות שבת לא נאמר בכל המקרא 'אשה להשם'. כי אמנם בשבת אין צורך לעשות היחוד על ידי קרבנות, כי היחוד נעשה ממילא בקדושת שבת, כמו שאמרו ז"ל 'שבת קביעא וקיימא', גם בזמן הזה בגלות נתקנים ועולים העולמות על ידי תפילת שבת כמו בזמן שבית המקדש קיים.

וזהו שאנו אומרים 'אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל' לעתיד לתקן היחוד, הנה עתה 'ביום השבת שישו ושמחו', כי גם עתה נעשה כמוה ביום השבת, רק זה הוא העבודת של הצדיקים בשבת להריק ברכה לעולם הזה בשבת על ידי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, כל פרנסות שלמטה וכל קדושות ורצונות טובות לעבודת הבורא, הכל ביומא שביעאה תליין.

ולכן צריך הצדיק להמשיך השפעות טובות לעולם הזה בשבת, כמו שכתוב 'ושמרו בני ישראל את השבת וגו' לדורותם'. רצה לומר, 'זכור ושמור' בחינת זכרות, והשמירה לדורות עולם מעין עולם הבא, כש"א צדיק בכל הדורות. וזהו שרמז הכתוב במאמר השכינה בחי' רבקה ליעקב בצאתו לחוץ לארץ לגלות, 'וישבת עמו ימים אחדים' כמו שאמרו ז"ל 'ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת' כל ימות השבוע יעמוד פרנס.

וזהו 'וישבת' אותיות: 'שבת וי' עמו' כי אוכלת עמו לילי שבת כנ"ל. 'ימים אחדים', ימים אינן יומין עלאין אחדים למיהוי אחד באחד. ולכן אחר כך כתיב 'ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה', כי יעקב אבינו גם כל ימי השבוע הנ"ל פועל היחודים כמו בשבת כי זהו שהת"ח נקרא שבת כנ"ל, והבן.

הנה קרובה ישועתו לבוא: הנה זה הנסיון על שמירת קדושת השבת אותו מביאים לי משמיים. אם אצליח לעמוד בניסיון זה - אוכל בכך לפייס את שבת המלכה על שפגעתי בכבודה וחיללתיה באותו ליל שבת כשהדלקתי את הנר מבלי משים. אזר האיש כוח ועוז ואמר לפריץ: לא יקום ולא יהיה! אני לא אפעיל את הריחיים בשבת, יהיה המחיר אשר יהיה! גם אם אאלץ לעזוב את הריחיים, לא אסכים לוותר על ואמונתי.

הפריץ שידע כי האיש חרוץ וישר ניסה לשדלו להישאר ולהמשיך בחכירת הריחיים: הלא אצלכם היהודים יש עצות לעשות 'שטר מכירה' ובכך יכול אתה לנוח ביום השבת, ולי לא ייגרם כל נזק, כיון שהריחיים יהיו מכורים לאדם אחר ליום השבת. אולם האיש לא הסכים לשמוע דבר או חצי דבר בעניין זה ואמר לו כי דעתו בכך נחרצת וכי הוא מסכים לוותר על הכל ובלבד שהריחיים לא יעבדו בשבת.

חרה אפו של הפריץ והוא הודיע ליהודי כי הוא מסולק על אתר המפעלת הריחיים, וכי אסור לו יותר להיכנס לבניין זה. כחלוף כמה שעות כבר הושכרו הריחיים לגוי מהסביבה, ושלט גדול נתלה כי המקום פועל שבעה ימים בשבוע.

האיש אובד העצות מתגובת הפריץ החליט לנסוע שוב אל הרה"ק מזיכלין ולספר לו את אשר עולל לו הפריץ שסילקו מפרנסתו. בהגיעו לזיכלין, אמר לו הרבי: עמדת בנסיגון ושבת המלכה אכן נתפייסה ומחלה לך. דע לך כי רפואתך מצרתך וישועתך בפרנסתך יבוא אליך יחד, וכמעט רגע שתיושע בשניהם גם יחד. לא יחלפו ימים מועטים עד שהפריץ עצמו יזמין אותך אליו במהירות ויתחנן בפניך שתיאות לקחת חזרה את חכירת הריחיים.

ואכן כך היה, הפריץ הזמין אליו את היהודי ואמר לו כי הוא רוצה לחזור ולהחכיר לו את הריחיים לפי כל התנאים שהוא רוצה, ועוד יותר מכך, הוא מסכים גם לוותר לו על חלק מהאחוזים אותם היה רגיל לקבל. למראה פליאתו של האיש על השינוי המהיר שחל בעמדתו של הפריץ, הסביר לו הפריץ וגילה לו כי מהרגע בו נכנס הגוי, החוכר החדש, אל הריחיים, החלו להיות שם נזקים עצומים, ממש למעלה מדרך הטבע. הבנתי, אמר הפריץ, כי נזקים אלו באים עלי כעונש על שזרקתי אותך מחכירת הריחיים בגלל רצונך לשמור את השבת, ולכן רצוני להחזירך ואף לפייסך על כל הצער שגרמתי לך.

באותו שבת התכונן האיש בהתרגשות רבה לערוך את הקידוש בליל שבת, ואכן,

דבר שכזה מליבו, החליט לחזור תיכף ומיד שוב אל זיכלין, כדי לספר לרבי את אשר שמע מבנו. ואכן, כאשר עמד על יד הרבי וגולל את המעשה שגילה לו בנו, היה נראה בעליל כאילו הרבי יודע זאת היטב.

הרבי הקשיב ועם סיום דברי האיש השיב לו בתקיפות רבה: איך יתכן דבר שכזה בו יהודי כשר ישכח מכל וכל את קדושת השבת אשר כל היהדות תלויה בזה, והרי חובה על האדם שלא להסיח את דעתו אפילו לרגע מיום השבת, והיות שהסחת דעתך מהשבת ובאת לידי חילול שבת רח"ל, הרי שהשבת תובעת את עלבונה ממך ולכן אין היא מסכימה שתקדש אותה.

לשמע דברי הרבי החל האיש לבכות ולבקש מהרבי שירחם על נשמתו ויתן לו דרך תשובה על חטאו, ויוסיף וירפא אותו מצרתו הקשה. אולם הרה"ק מזיכלין אמר לו: דע לך כי אין רפואה למכך, אלא אם כן יבוא לפניך נסיון בשמירת שבת ותעמוד בניסיון, בכך תתפייס השבת והצרה תסור ממך.

היה בזה תנחומים פורתא עבור האיש, לדעת כי עוד יתכן וקללה זו תסור מעמו, והוא האמין בלב שלם כי הוא יצליח בעז"ה לעמוד בנסיון. אולם הוא לא ידע אימתי יבוא לידו ניסיון של שמירת שבת.

פרנסתו של האיש הייתה מצויה לו מריחיים אותם היה שוכר מהפריץ המקומי, וכל איכרי הסביבה היו מגיעים אליו עם עגלות מלאים בשקים של חיטה ושעורה, כדי שיטחון להם אותם לקמח ולסולת תמורת שכר טרחה נאה, ממנו היה האיש מפריש אחוזים קבועים לפריץ. האיש היה מקפיד מאוד על שמירת השבת. הריחיים היו פתוחות רק בששת ימי המעשה, ובשבת קודש שבת מכל מלאכתו אשר עשה.

ויהי היום ואל ביתו של האיש הגיע שליחו של הפריץ להזמין לשיחה דחופה בהקדם. האיש מיהר להגיע אל הפריץ, אותו מצא בפנים זועפות. הפריץ לא פתח בדברי נימוסין אלא ניגש מיד אל התכלית שאותה רצה: שמעני, יהודי, איני מוכן יותר שהריחיים לא יפעלו בשבת. מביט אני בספרי החשבונות ועיני רואות שההפסד מכך שהריחיים מושבתות ביום השבת גדול בהרבה מכל הרווחים של ששת ימי המעשה. הרי אני מקבל אחוזים לפי כל שק תבואה שמגיע לטחינה, וכשהאיכרים אינם מגיעים לטחון בשבתות והולכים למתחריי, הרי זה הפסד ישיר עבורי. מכאן ואילך, הודיע הפריץ, אם רצונך להמשיך להחזיק בריחיים אלו, עליך להתחייב לי שהם יפעלו גם בשבת.

האיש שמע את דברי הפריץ והבין כי

מילין יקדין וחידושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
דבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מילה תא חד תא

חֲדָתָא דְאִוְרֵייתָא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

השפעת הצדיק על סביבותיו

בושה ואימה על פשוטי בני ישראל. בזה פירש את הכתוב אצל אהרן הכהן (מלאכי ב ו) 'בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעוון', שאהרן הכהן היה מדבק עצמו בתורה ועבודה, ובכוח עבודתו היה משיב רבים מעוון, וכל מי שראה אותו היו מתעוררים בו מאליו הרהורי תשובה עד שחזר למוטב.

הצדיקים משפיעים על כל סביבם

וכן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שהיה משרה רוח קדושה על כל סביביו, וכמו שכתוב 'ויראו מגשת אליו', ומפורש שכשהיו נגשים לפניו היו מתעוררים ליראת שמים מרוב מעלת קדושתו, והיתה הקדושה השורה עליו משפיעה יראה על כל סביביו, וכמבואר בתפארת שלמה (ראה ד"ה ראה): מחמת גודל היראה של הצדיק יכול גם אימה ופחד ה' על כל הקרב הקרב אליו וכו', והנה כענין הזה היה יראת משה רבנו ע"ה 'ויראו מגשת אליו', השיגו מעלת היראה מחמת הגשתם אליו נפל יראת ה' עליהם.

וזהו שאמרו פלשתים ליצחק אבינו (בראשית כו כח) 'ראו ראינו כי היה אלקים עמך', 'ראו ראינו' לשון יראה, שנפלה עליהם היראה מחמת 'כי היה אלקים עמך', ומכוח השראת השכינה עם יצחק אבינו נפלה יראת שמים גם על הפלשתים הקרובים אליו.

השפעת יראת שמים סביבם

ובזה יתבאר דברי חז"ל (ברכות לג): שיראת שמים לגבי משה רבינו נחשבת כמילתא זוטרתא, ודבר זה קשה להבינו כי מכל מקום לגבי שאר בני אדם הרי היא דבר גדול ביותר. אלא מפורש בספרן של צדיקים בשם הבעל שם טוב הקדוש ע"ה, שמכוח משה רבינו נמשך יראת שמים על הקרובים אליו, והקרוב אל הצדיק זוכה ליראה עילאה מכוחו, וזה 'לגבי משה' - לאלו הקרובים הנמצאים ליד משה, 'מילתא זוטרתא היא' אכן להם היראה כדבר קטן מכח הצדיק.

כמו כן משפיע יראת הצדיק לצדיקים אחרים, שגם צדיקים נופל עליהם יראת שמים מכוח היראה השורה על צדיקים אחרים, וכמו שאמר יוסף הצדיק לאחיו (בראשית מב יח) 'את האלקים אני ירא', היינו שעכשיו בבואכם אלי התעוררה בי תוספת יראת שמים, וזה מכוח צדקתם של השבטים שהיו משפיעים יראת שמים על סביבותיהם.

קיומם בעולם הזה משפיע טובה ורחמים בעולם, וכמו שפירש בספר רביד הזהב (בהעלותך ד"ה בהעלותך) שבחינת התוכחה הגבוהה ביותר היא כשאינו מוכיח כלל לפושעים, אלא שהוא מתחזק בעבודת ה' ועל ידי כן מעורר הרהורי תשובה בלב החוטאים, כי מרוב הקדושה השורה עליו נופלים

ו'יאמרו ראו ראינו כי ה'ה' עמך ונאמר תהי נא אלה בינותינו בינינו ובינך ונכרתה ברית עמך (כו, כח).

יש צדיקים שמשפיעים טובה גשמית ורוחנית לעולם במעשיהם הטובים. יש שמשפיעים בכוח דיבורם או במחשבתם. יש צדיקים שעצם

מילתא דפליאה

אברהם אבינו קיים כל מצוות ה' עד שלא ניתנו

עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמתי מצותי חקותי ותורתי (כו, ה).

הנה יסוד הקדושה בישראל הוא באמצעות קדושת המצוות, שלכן מברכים לפני כל מצוה 'אשר קדשנו במצוותיו' שעל ידי המצוות זוכים אנו לקדושה של מעלה. כלשון האלשיך הקדוש ע"ה בתורת משה (בראשית יח א): כמה מעלות טובות מקנה המצוה בעושיה, כי תקדשנו ותזככנו עד שיהיה כבריה חדשה, כנוסח ברכותינו 'אשר קדשנו במצותיו', כי על ידי מצוותיו מתחדשים האיברים העושים אותם, ועל כן הם רמ"ח מצוות עשה לעומת רמ"ח איברים ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים.

וראה עוד שם (להלן גז): על כן לאדם אמר לטהר ולתקן את עצמו יקיים תרי"ג מצות הכוללים את כללות האדם, שהם רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה לעומת רמ"ח איברים ושס"ה גידים, כי בהן יקנו כל חלקי איכות טהרה וקדושה, כמאמרנו בכל נוסחאות ברכות המצוות 'אשר קדשנו במצותיו', שהוא כי על ידי מצותיו יתברך מתקן חלאת זוהמת חומרנו ומקדש חלף עכירות איכותו.

וכן כתב בדרך זו בשל"ה (מס' תמיד נר מצוה): 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו', שכוונת הברכות הללו הוא שאנחנו מברכין לשמו יתברך על כל טוב אשר גמלנו, שטיהר וקידש אותנו במצוותיו הקדושות שהם קיום העולמות כנודע, ועל ידיהם אנו נקראים קדושים ונתקדש גופנו ונשמותינו, והם תכליתנו, לא זולת זה בשום ענין בעולם.

'והתקדשתם' במצוות 'כי קדוש אני' ואף אני מקיים המצוות

ואומרים 'קדשנו במצוותיו', כי מלבד שציונו וקידשנו באמצעות המצוות, עוד נוסף על כך שהוא עצמו מקיים איתנו את המצוות, ולכן נקראים 'מצוותיו' דווקא, שהקב"ה מקיים המצוות כמו שאמרו בגמרא (ברכות ו.) שהקב"ה מניח תפילין, ואמרו (שם ז.) שהקב"ה מתפלל, ובירושלמי אמרו (ר"ה פ"א ה"ג): בנוהג שבעולם מלך בשר ודם גוזר גזירה, רצה מקיימה רצו אחרים מקיימים אותה, אבל הקב"ה אינו כן אלא גוזר גזירה ומקיימה תחילה, מאי טעמא 'ושמרו את משמרתו אני ה' (להלן כב ט), אני הוא ששימרתו מצותיה של תורה תחילה, ע"כ. העולה לנו מזה, שכאשר איש מישראל מקיים המצוות מתקדש הוא בקדושה עליונה שכן עושה את המצוה יחד עם הקב"ה כביכול, וזה מה שאומרים קודם כל מצוה 'אשר קדשנו במצוותיו' שמקדשנו במצוות שהוא עצמו מקיים.

ואפשר לומר שבכך משבח הכתוב את אברהם אבינו ע"ה באמרו (בראשית כו ה) 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתו מצוותי חוקותי ותורותי', שאברהם אבינו קיים כל מצוות ה' עד שלא ניתנו, ועשאו בבחינת 'מצוותי' וגו', בידיעה והתקשרות בקב"ה שבעצמו מקיים המצוות.

ברזא דאז"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

התורה עומדת מול כל פורענות בגשמיות וברוחניות

מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה. ובזוהר (בשלח נח). אמרו: רבי חייא אמר, 'מינך ה' נאדרי בכח' (שמות טו ו) דא אורייתא, ועל דא 'מינך ה' תרעץ אויב', דלית מלה בעלמא דיתבר חיליהון דעמין עובדי כוכבים ומזלות, בר בשעתא דישאל מתעסקין באורייתא, דכל זמן דישאל מתעסקין באורייתא ימינא אתתקף ואתבר חילא ותוקפא דעכו"ם, ובגיני כך אורייתא אקרית עז, כמה דאת אמר (תהלים כט יא) 'ה' עוז לעמו יתן'.

התורה מסככת עלינו כמו צל מפני הגוים

בתורת הרמז אף היא נדרשת, כי הפסוק הראשון בתורה פותח באות ב' - 'בראשית ברא אלקים', ומסיים באות צ' - 'את השמים ואת הארץ', והפסוק האחרון בתורה פותח באות ו' - 'ולכל היד החזקה', ומסיים באות ל' - 'לעיני כל ישראל'. כשנצרך אותיות אלו הרי לנו 'בצלו', רמז לכך שבכוח התורה אפשר להתקיים גם בגלות, כמו שכתוב (איכה ד כ) 'בצלו נחיה בין הגוים' שהתורה תשמש לנו כמו צל להצילנו מהגוים המבקשים לכולתנו (מובא בשם הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל).

ועוד יש להוסיף רמז, האות הראשונה והאחרונה של הפסוק הראשון הן ב' וצ', וכשנכפול ב' פעמים צ', עולה ק"פ. כמו כן האות הראשונה והאחרונה של הפסוק האחרון הן ו' ול', כשנחשבן ו' פעמים ל' עולה גם כן ק"פ. וב' פעמים ק"פ עולה ש"ס, רמז ללימוד הש"ס - תורה שבעל פה, שעל ידיה נזכה ל'בצלו' חמדתי וישבתי ו'בצלו נחיה בין הגוים'.

וכמה מקומות בדברי חז"ל, וכך אמרו במדרש (ב"ר סה כ): 'הקול קול יעקב' (בראשית כז כב), אמר רבי ברכיה בשעה שיעקב מרכין בקולו ידי עשו שולטות, דכתיב (שמות טו ב) 'וילונו כל העדה', 'ויבוא עמלק', ובשעה שהוא מצפצף בקולו אין 'הידים ידי עשו', אין ידי עשו שולטות. אמר רבי אבא בר כהנא, לא עמדו פילוסופין בעולם כבלעם בן בעור וכאבנימוס הגרדי, נתכנסו כל עובדי כוכבים אצלו, אמרו לו תאמר שאנו יכולים ליזדווג לאומה זו, אמר, לכו וחזרו על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות שלהן, ואם מצאתם שם תינוקות מצפצפין בקולן אין אתם יכולים להזדווג להם, שכן הבטיחן אביהן ואמר להם 'הקול קול יעקב', בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו, ואם לאו 'הידים ידי עשו' אתם יכולים להם.

קול התורה מצילנו מהאומות העומדים עלינו לכולתנו

עוד דרשו חז"ל (דב"ר ד ב) מהו 'אם תאבו ושמעתם' (ישעיה א יט) וגו', אמר רבי אלעזר, הסייף והספר ירדו כרוכים מן השמים, אמר להן אם תעשו מה שכתוב בספר הזה אתם ניצולים מן הסייף הזה, ואם לא תעשו אתם נהרגים בסייף הזה. ופירש בזה החסיד **יעב"ץ ע"ה** (אבות פ"ה מ"ט) כי אי אפשר לעולם בלא חרב, ופלפול התורה הוא כלי הנשק ושקול כאנשי מלחמה, כמו שאמרו בספר הזוהר (זוהר חדש בראשית כד). בפסוק (להלן לג כט) 'ואשר חרב גאותך', וכתוב (תהלים מה ד) 'חגור חרבך על ירך גבור'. ובמסכת מכות (י): אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב (תהלים קכב ב) 'עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים',

ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צווארך (כז, מ). אמרו במדרש (דב"ר א יט): אמר רבי חייא, אמר להם אם ראיתם אותו שמבקש להתגרות בכם אל תעמדו כנגדו, אלא הצפינו עצמכם ממנו עד שיעבור עולמו, הוי 'פנו לכם צפונה'. אמר רבי יהודה בר שלום, אמרו לו ישראל, ריבוננו של עולם, אביו מברכו (בראשית כז מ) 'על חרבך תחיה' ואתה מסכים עמו ואומר לנו 'הצפינו עצמכם מפניו' ולהיכן נברח, אמר להן אם ראיתם שמזדווג לכם ברחו לתורה, ואין 'צפונה' אלא תורה שנאמר (משלי ב ז) 'יצפון לישרים תושיה'.

בתורה הקדושה יכול כל אחד למצוא סיוע להתגבר על הדברים המפריעים והמצוקות השונות. ובדברי המדרש ניתן ללמוד כי השמירה היא הן בגשמיות, כפשוטו, כאשר מגיע עשיו עם חרבו, והן ברוחניות כאשר מתרגש לאדם היצר הרע שהוא בבחינת עשו ואלופיו, כנגד שניהם עומד כח התורה להציל ולהושיע. וכך גם שנו חז"ל במסכת סוטה (כא). תורה מגנא ומצלא [ולמסקנת הגמרא מתברר כי האמור הוא בעת שעוסק בתורה, בשעה שאינו עוסק בתורה, יש לו רק הגנה מייסורים אך לא הצלה מיצר הרע], שהתורה מגינה מהייסורים והפורענות ומצילה מיצר הרע שלא יכשילנו בחטא (רש"י שם), הנה לנו שני הדברים האמורים - הגנה בגשמיות והצלה ברוחניות.

הגנה בגשמיות - כשהקול קול יעקב אין הידים ידי עשו

תחילה נתבונן בהגנה בגשמית שנותנת התורה לישראל העוסקים בה. כעין הכתוב כאן רואים עוד בכמה

יעקב אבינו היה אהוב בכל מצב

אצל הקב"ה כילד קטן האהוב על הוריו, בבחינת 'כי נער ישראל ואוהבהו' (הושע יא א), ועל דרך שנאמר (ירמיה לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים', שהוא כמו ילד שעשועים שאין הוריו מואסים בו גם כאשר הוא מתלכלך.

העולם שהילדים הקטנים חביבים על הוריהם בכל מצב שהם, ואפילו כשהקטן מתלכלך אין חביבותו מסתלקת ממנו, וכך יעקב שהיה חביב ואהוב בכל מצב שהוא. כמו כן עם בני ישראל חביבים תמיד

ורבקה אהבת את יעקב (כה כז). יעקב אבינו חביב היה על רבקה אמו כדברי הפסוק, כן היה נקרא 'יעקב בנה הקטן' (שם פסוק טו), והגם שהיו יעקב ועשו תאומים בני אותו גיל, מכל מקום עשיו נקרא 'הגדול' ויעקב נקרא 'הקטן', כדרך

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

רושם התעלות מזמנים טובים

לקבוע בתוכנו את האמונה בה' ולזכור את אהבתו אלינו, כשנזכור את הנהגתו הנסית עמנו, ובכך נזכה לעורר את הנהגת ניסי ה' עמנו גם להבא, וכמו שכתב הרמב"ן ע"ה (שמות ד י) על משה רבנו ע"ה שהיה כבד פה וכבד לשון, ולא הפציר בתפילה שירפא דיבורו ותסור ממנו כבודות הפה. וביאור הדבר, כי הכבודות באה למשה מתוך מעשה נס שהיה עמו בהיותו ילד קטן אצל פרעה, וכיון שכן, רצה להשאיר את זכר אותו הנס עמו לתמיד, לפיכך נוח היה לו להישאר כבד פה ולשון כדי לזכור תמיד את חסד ה' עמו. וכך רואים אצל דוד המלך ע"ה, אחר שנעשו לו נסים והכה את האריה ואת הדוב, והציל מפיהם את השה שנטרף על ידם, הפשיט את עורו של השה ועשה ממנו בגד ללבשו, כדי שישאר בידי מזכרת תמידית לנסי ה' ונפלאותיו עמו. וכך מצינו גם ברפואתו של נעמן שר צבא ארם, שנרפא מצרעתו מכוחו של אלישע הנביא, וביקש מהנביא לקחת עמו אדמה מתחת רגלי הנביא לארצו לבנות עליו מזבח לה', שרצה לקבוע בתוכו את זכר הנס, והאדמה תהיה לו מזכרת לנס ופלא שנעשה עמו.

מעלה ונשרו דמעות עיניהם ובשל כך כהו עיניו לעת זקנתו, וביקש יצחק לשמור בקרבו את הרושם הקדוש של מסירות נפשו, ונוח היה לו בחולשת עיניו שיהיה לו מזכרת משעת העקידה. ובאמצעות זכרון קדוש זה יעורר נפשו בכל עת גם בזמני הסתר.

עשיית זכרון למסירות נפש

כך מצינו גם בשערי העזרה, שבעוד כל השערים היו מצופים זהב, שער ניקנור היה מצופה נחושת. והטעם שלא ציפו גם אותו בזהב - כדי לזכור את הניסים שנעשו לניקנור בהבאת הדלתות. ויש להוסיף ולומר בזה, שמלבד שסימלו הדלתות את הנס שנעשה בהם, סימלו גם את מסירות הנפש של ניקנור שבשלה נעשה לו נס, שכן דלתות אלו הובאו לבית המקדש במסירות נפשו של ניקנור, ולזכר מסירות נפשו השאירו את השער כפי שהוא, כדי להזכיר לדורות מה רב כוחה של מסירות נפש לעבודת ה'.

זכר עשה לנפלאותיו בגדולי אומתנו

גם בשעה שנעשים לנו נסים ממרום מוטל עלינו לעשות זכר לנפלאות ה' עמנו, ובכך

ויהי פי זקן ויצחק ותכהין עיניו מראת (כו א). לכל אדם יש זמני התעלות בעבודת ה', ואין לך אדם שאין לו שעה (אבות פ"ד מ"ג), כלומר, אין לך אדם שאין לו שעה של התרוממות והתגלות הקדושה, אך מכל מקום לא ימלט גם כן שתבוא לו שעת ירידה. ועבודת האדם לקבוע בליבו הארת הזמנים הטובים גם להבא, כדי שיאירו לו את הדרך גם בזמני הסתר וחושך שבאמצעותם יוכל להחזיק מעמד ולזכור שגם אם ברגע זה אינו מרגיש את הקדושה, הרי שהיא קיימת בסתרי ליבו כיתד שלא תמוט.

יצחק אבינו ע"ה חפץ ברושם העקידה

לימוד גדול לזה יש ללמוד מיצחק אבינו ע"ה שכהו עיניו לעת זקנתו, ולכאורה, מדוע לא התפלל יצחק שיחזיר לו ה' יתברך את מאור עיניו, היפלא מה' דבר. ובפרט שעל ידי זה יהיה מחויב במצוות בבחינת מצווה ועושה שלא כסומא שיש אומרים שפטור ממצוות עשה (קידושין לא). אלא ביאור הדבר הוא, שחולשת עיניו של יצחק הלא באה לו מחמת מסירות נפשו שנעקד על גבי המזבח שבשעה שנעקד בכו מלאכי

בגמר הדין נותר האדם לבדו ורק התורה והמצוות נשארים איתו

ליבו כי מכל אלו הקרובים יישארו לצידו לנצח רק המעשים טובים שעשה, ולכן הם עיקר תולדותיו, וכל אשר לו ישיקיע ויתאמץ להוסיף ולהרבות תולדותיו במצוות ומעשים טובים. וכך כתב מו"ר זקני ע"ה בפיתוחי חותם (במדבר ד"ה ואלה): 'עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים', שהמעשים טובים הם התולדות העיקריים האמיתיים. והיורד לשרשן של דברים יכיר וידע דכן האמת בפועל לא בדמיון, ידידע דכל מצוה שאדם עושה נברא ממנה מלאך אחד, ופשוט דמלאך טוב מאדם. לפיכך הבנים של מעשים טובים מעולים מהבנים הנעשו בפועל.

עיקר תולדות יצחק - עקידתו

על זה הדרך יש לפרש גם מה שנאמר בריש פרשתנו אצל יצחק (בראשית כה יט) 'ואלה תולדות יצחק', וכתוב 'ואלה' בוא"ו המוסיף על ענין ראשון, היינו שבניו הנזכרים בפרשה הם נוספים על עיקר תולדותיו הנזכרים לעיל שהם מעשיו הטובים, כי תחילה מוזכר ענין העקידה שזה היה מעשיו הטובים ועיקר תולדותיו, ועתה מוסיף להזכיר גם את בניו שנולדו לו.

את מעגל קרוביו היותר קרובים מכל קרוב, ולצרף עוד ועוד קרובים כדוגמתם, שהם ורק הם ימשיכו ללוותו תמיד. כשמסגל לעצמו מצוות ומעשים טובים, הם מלווים אותו והולכין לפניו ככתוב (ישעיה נח ח) 'הולך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך'. וכן כתיב (תהלים פה יד) 'צדק לפניו יהלך'. וכן 'כי לית חן הם לראשך' (משלי א ט), ועוד כיוצא באלו, אשר בכלם עולה כי התורה והמצוות הם המלווים לו לאדם להמליץ עליו זכות ולשמרו מכל מיצר בזה ובבא.

הצדיק מבין כי רק המעשים הטובים

הם תולדותיו שילכו עמו תמיד

הוא הדבר שדיברה תורה (בריש פרשת נח) 'אלה תולדות נח נח', וכתב רש"י: 'ללמדך, שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים. ויש לומר בדבריו, כי אמנם יש להם לצדיקים בנים ותולדות, אך הצדיק שם על

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה, יט).

משלו המושלים למה הדבר דומה, הנה לכל אדם ישנם כמה מעגלי קרובים, יש את הידידים, ומהם יש שחבריו הם יותר וקרובים יותר לליבו. וכן יש לו את משפחתו הקרובה ביותר. כאשר נמצא במצוקה יקרא לידידיו ויבקש את עזרתם לחלצו ממיצר. אך כאשר נקרא למשפט, שם יקרא לאוהביו הקרובים יותר הלא הם חבריו הנאמנים, וככל שיעבור הזמן ימצא עצמו רק עם משפחתו. עד שבסופו של דבר בגמר הדין ימצא עצמו עומד לבדו.

כך בחיי האדם נמצאים סביבו מעגל גדול של ידידים, ובבוא עת פקודתו יבואו ללוותו חבריו הקרובים, ולאחר מכן עוד יזכרו ממנו מעט בני משפחתו. אך לקברו נכנס הוא לבדו ללא אח וקרוב ככל שיהיה. אך מי הם אלו שממשיכים ללוותו הלא הם התורה והמצוות שפעל בימי חייו. הם שהולכים עמו לפני בית דין של מעלה לשמרו ולהצילו מרדת שחת. וכי יש לך קרובים מזה.

על האדם להשכיל זאת בחייו ולהגדיל

יצא לאור ע"י מבין אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממבין אור לישרים

בני יששכר
שארית ישראל
תפארת שלמה
יסוד העבודה
מגן אברהם
דברי יחזקאל
פרי צדיק
צדקת הצדיק
חסד לאברהם

באר מים חיים
יושר דברי אמת
מנחם ציון
אוהב ישראל
מאור ושמש
זרע קודש
בת עין
אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
מנורת זהב החדש
מאור עינים
אור המאיר
עבודת ישראל
קדושת לוי
חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך ארץ
 You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com